

KA-MER
KADIN MERKEZİ

GİRİŞİMCİ DESTEKLEME VE
YÖNLENDİRME MERKEZİ

KADINLAR GELECEĞE BAKIYOR

1. TOPLANTI

"KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ"

DIYARBAKIR KASIM 2001

AVRUPA KOMİSYONU
TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

T. C.
BAŞBAKANLIK
GAP
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

No : _____

KADINLAR GELECEĞE BAKIYOR

1. TOPLANTI

"KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ"

T. C. BAŞBAKANLIK GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI DOKÜMANTASYON MERKEZİ	
YER NO	16-B
DEMİRBAŞ NO	4932

DIYARBAKIR KASIM 2001

TOPLANTI PROGRAMI

"Kadınlar Geleceğe Bakıyor"

1. Toplantı

" Kadın Girişimciliği"

13 – 14 –15 Kasım 2001

1. GÜN 13 KASIM 2001

Toplantı Yeri : Diyarbakır Müze Müdürlüğü Salonu

09 : 00 – 12 : 00

ŞEHİR TURU

Miroğlu Otel'in önünden hareket edilecektir.

12 : 00 – 13 : 30

ÖĞLE YEMEĞİ

Yer : KA-MER ' in Lokali

Adres : Ali Emiri 4. Sok Cengiz Apt.

14 : 00

PANEL (KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ)

Açılış

Açılış Konuşması : Nebahat AKKOÇ

Protokol Konuşmaları

14 : 30 – 15 : 10

PANELİSTLERİN SUNUMU

Yöneten : Nurcan BAYSAL

Nazik IŞIK

Ev Eksenli Projeler Grubu

" Girişimcilik Sürecinde kavramlar ve İlişkiler"

Doç. Dr. Belkis KÜMBETOĞLU

Marmara Üni. Siyaset Bilimi ve Uluslar Arası İlişkiler Öğrt. Üy.

" Evde Çalışma Sorunları – Örgütlenme"

Zelal AYMAN

KADAV Proje Koordinatörü

" Kadın Girişimciliği ve Gelir Getirici Atölyeler"

15 : 10 – 15 : 30

ARA

15 : 30 – 16 : 30

PANELİN DEVAMI

Doç. Dr. Gülay TOKSÖZ

Ankara Uni. SBF Öğrt. Üy. Ve KASAUM YK Üyesi

" AB ve Akdeniz Ülkelerinde Kadın Girişimciliğinin Durumu ve Sorunları"

Ercan ÖZMEN

Heykeltraş

" Proje Tasarımları"

Uz.Psk. Nevhan VAROL YÜCE
WALD

" Bir Projeden kadın Kooperatifine Geçiş Deneyimi"

Hamiye Yazıcı
KEDV

" KDEV'in Desteklediği Bağımsız Kadın Grupları"

16 : 30 – 18 : 00

SORU CEVAP

18 : 00 – 19 : 30

SERBEST ZAMAN

19 : 30 – 21 : 00

DİYARBAKIR GECESİ

Yer : Prestij Otel

Adres : Ofis Dörtüyl Kavşağı / DİYARBAKIR

2. GÜN 14 KASIM 2001

09 : 00 – 12 : 00

GRUP ÇALIŞMALARI

Yer : GAP – GİDEM

Adres : Kültür Sarayı Kat.5 Yenişehir / DİYARBAKIR

12 : 00 – 13 : 30

ÖĞLE YEMEĞİ

Kumanya , KA-MER'in Lokalinden verilecektir.

13 : 30 – 17 : 30

GRUP ÇALIŞMALARININ DEVAMI

Yer : GAP – GİDEM

17 : 30

BİTİŞ

Akşam, Serbest Zaman

3. GÜN 15 KASIM 2001

09 : 00 – 12 : 00

GRUP ÇALIŞMALARI

Grup Raporlarının Hazırlanması

Yer : GAP – GİDEM

Adres : Kültür Sarayı Kat.5 Yenişehir / DİYARBAKIR

12 : 00 – 13 : 30

ÖĞLE YEMEĞİ

Yer : KA-MER ' in Lokali

Adres : Ali Emiri 4. Sok Cengiz Apt.

14 : 00 – 18 : 00

SUNUŞLAR VE KAPANIŞ

Yer : Müze Müdürlüğü Salonu

Adres : Dedeman Oteli Karşısı

ÖNSÖZ

Bu yayını; KA-MER – GAP-GİDEM işbirliği ve Avrupa Birliği Türkiye Temsilciliği'nin desteği ile 13-14-15 Kasım tarihlerinde gerçekleştirilen " GAP Bölgesinde Kadın Girişimciliği" konulu çalışmanın raporudur.

KA-MER (Kadın Merkezi) 1997 yılında "Kadının İnsan Hakları İçin" çalışmak üzere açılan bir sivil toplum örgütüdür. Hem Diyarbakır da ve hem de bütün Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde kadınlar için kadınlarla birlikte çalışan, bağımsız örgütlenmeyi hedefleyen ve bunu başarabilen, tamamen yerel ve tabandan örgütlenen ilk ve tek kadın kuruluşudur.

Bu özellikleri nedeniyle kısa sürede kadınların güvenini kazanmış ve 4 yıl içinde yüzlerce kadına ulaşabilmiştir.

Yürüttüğü çalışmalar sırasında aşağıdaki tespitlerde bulunmuştur;

- ◆ Kadınlar sözlü yasalar dediğimiz töreler çerçevesinde yaşamakta/yaşamak zorunda bırakılmaktadır. Kadının toplumsal cinsiyet rolü anne ve eş olmaktan ibaret sayılıp, erkeğe bağlı, ikincil bir statüye sahiptir.
- ◆ Bu statü muhafaza edilmeye çalışılmakta ve doğal olarak kadına yönelik şiddet çeşitli boyutlarıyla karşımıza çıkmaktadır. Kadının eğitim hakkından alıkonulmasından, namus cinayetlerine varan infazlara kadar gelişen hak ihlallerinin tümünde bu mantık yatmaktadır.
- ◆ Şiddetin insanlar üzerindeki en belirgin etkisi yaratıcılığı ve girişimci ruhu yok etmesidir. Çünkü; sürekli yaşanan şiddet kişileri uzun vadeli düşünmekten alıkoymakta, günü kurtarma kaygısı ön plana çıkmakta ve buna bağlı olarak yaratıcı ve girişimci ruh kaybolmaktadır.

İşte KA-MER' in rolü tam bu noktada başlamaktadır. Bu rolü kısaca şöyle tanımlayabiliriz;

" KA-MER kadınlara dokunup, onların yaşadıkları durumu fark etmelerini, sorgulamaya başlamalarını ve değiştirmek için mücadele etmelerini sağlamaya çalışmaktadır."

Bu rol çerçevesinde yapılan KA-MER, sadece Diyarbakır ve yakın çevresine hizmet vermeyi planlamışken, kuruluşundan itibaren Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin çeşitli yerlerinden gelen taleplerle karşılaşmıştır.

Giderek artan bu taleplere cevap verebilmek üzere 2000 yılı başında önemli bir hamle yaparak yeniden yapılanmış ve " Bölgesel Yayılma ve Güçlenme" programı planlayıp, bu programın ilk aşamasında, Urfa, Batman ve Mardin, Kızıltepe'de çalışmaya başlamıştır.

Hem Diyarbakır'da ve hem de yeni çalışılan diğer illerde, planlanan süreçleri yaşayan ve birey olma yolunda ilerlemeye başlayan yüzlerce kadın, ekonomik bağımsızlıklarını sağlayabilmek, aile bütçelerine katkıda bulunmak ve toplumda olmaları gereken yeri alabilmek için destek istemekteler.

KA-MER, bütün bu talepleri değerlendirip cevap verebilmek için " Kadınlar Geleceğe Bakıyor" üst başlığı altında yeni çalışmalar yapmayı planlamaktadır.

Diyarbakır GAP-GİDEM (Girişimci Destekleme Merkezi) kuruluşundan bu yana STÖ'ler ve kamu kuruluşları ile önyargısız, düzeyli ve verimli ilişkileri ile dikkat çeken bir merkez olarak tanındı. Yerel talepleri anlamak, değerlendirmek ve çözümlenmek anlamında iyi bir performansa sahip sayılı kuruluşlar arasında yer almaktadır

KA-MER'in " Kadınlar Geleceğe Bakıyor" grubu, ilk çalışmasını, aldığı talepler doğrultusunda

" Kadın Girişimciliği" olarak belirleyip, Diyarbakır GAP-GİDEM ile işbirliği yaparak 13-14-15 Kasım – 2001 tarihlerinde üç günlük bir çalışma organize etmiştir. Türkiye' nin çeşitli yerlerindeki ilgili kurum ve kişilerle ilişkiler kurulmuş, başarılı ve heyecan dolu bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Yayının içeriğinden de anlaşılacağı gibi kadınlar girişimcilik önündeki engelleri ve çözüm yollarını, onlarca iş fikri ile birlikte tespit etmişlerdir.

Çalışmanın gerçekleştiği tarihten bu yana henüz üç ay geçmiş olmasına rağmen, olağanüstü bir ilerleme kaydedilmiştir. Bütün yerel kaynaklar değerlendirilmiş, iş birlikleri planlanmış ve hayata geçmeye başlamıştır.

Halen bir grup kadın, Diyarbakır Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü'nde aldıkları eğitimi tamamlayıp, 1-2 ay içinde bir " Kutu ve Ambalaj" atölyesi açmayı planlamaktadır. Başka bir grup Diyarbakır Kız Meslek Lisesi'nde trikotaj kursu almaktalar.

Bir grup kadın da Diyarbakır'da "Kadın Ürünleri Sokak Pazarı" açmak için hazırlanıyor.

Kızıltepe grubu bir merkez açabilmek için çab alıyor.

Batman ve Urfa'da kadınlar iş fikirleri tartışıyorlar.

GAP-GİDEM bir yandan kendi bünyesinde " Kadın Girişimciliği" masası oluşturmaya çalışırken bir yandan yukarıda saydığım kadın gruplarının danışmanlık ve eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bütün olanaklarını zorluyor.

KA-MER " Kadın Girişimciliği Danışmanlığı" oluşturmaya çalışıyor.

Özet olarak; inanılmaz bir hareketlilik yaşanıyor. Doğru ihtiyaç saptamaları, doğru işbirlikleri ve doğru çalışma metodları yakalamış olmanın keyfini yaşıyoruz.

" KADINLAR GELECEĞE BAKIYOR !". Ve biz bu hareketlilikte desteği olan tüm kişi, kurum ve kuruluşlara teşekkür ediyoruz.

KA-MER

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Sunucu: Açılış konuşmasını yapmak üzere KAMER' den Nebahat Akkoç 'u kürsüye davet ediyorum.

Nebahat AKKOÇ

Sayın Vali Yardımcım, Sayın Rektörüm ve Değerli Misafirlerimiz,

Bu çalışma nedeniyle burada olmak, KAMER için özel bir anlam taşımaktadır. 1997 yılında küçük bir kadın grubu ile başlayan Kadın Merkezimiz 4 yıl gibi çok ta uzun olmayan bir sürenin sonunda yüzlerce kadına ulaşmış ve şimdi de kadınlar için gelir getirici işler planlamak üzere bu toplantının organizasyonuna emek verebilecek performansı yakalamıştır.

Bu günlere gelebildiğimiz için, sizler burada olduğunuz için, yeni bir hamlenin eşiğinde olduğumuz için ve tam bu sırada desteklerinizi almış olduğumuz için çok mutlu ve heyecanlıyız.

Biz kadın çalışmasına 1996 yılında "Kadının Durumu" ile ilgili bir anket araştırma çalışması yaparak başladık. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki 19 ilde kır-kent ayrımı gözetmeden 600 civarında kadınıla görüştük.

Ve bir buçuk yılda tamamladığımız bu çalışmanın sonucunda gördük ki; Kadınlar genellikle yoğun olarak aile içi şiddet yaşıyorlar, yaşadıkları bu şiddeti ya doğal bir davranış şekli olarak kabul ediyorlar veya kader olarak algılıyor, boyun eğiyor ve bu duruma karşı yapacak bir şey olmadığına inanıyorlar.

Kadınların az bir kısmı da yaşadıkları şiddetin insan haklarına aykırı olduğunun bilincindedir ama

başvurabilecekleri, destek alabilecekleri bir kurum olmadığından yakınıyorlar.

Biz, kadın sorununun insan hakları ve demokrasi sorunu olduğuna inanan bir grup kadın, bu tespitleri yaptıktan sonra hem "Aile İçi Şiddeti" bilince çıkarmak ve hem de şiddet yaşadığını fark edip, bu durumla baş edebilmek için destek arayan kadınların yanında olmak amacıyla, KAMER' i açtık ve ilk çalışmamız olan Acil Yardım Hattı Programını başlattık.

"BAĞIMSIZ" bir duruşla "Kadınlar İçin Kadınlarla Birlikte" çalışan bir kadın kuruluşu olmak en doğru ama en zor yöntemdi. Biliyorum ki kadınlar içinde bu ilde ve bu bölgede bize ulaşmak zordu ve hep öyle olacak.

Ama başardık...Kadınlarla el ele tutuşabildik. Açılışımızdan kısa bir süre sonra kadınlar başvuru yapmaya başladılar. Bize güvendiler. KA-MER de kendilerini buldular, değerli olduklarını hissettiler. Bizden destek aldılar ve bize destek verdiler.

Ve açılışımızdan sonraki her ilerleme, her faaliyet kadınların kararıyla belirlendi. Birlikte karar verdik, birlikte başlattık, birlikte çalıştık.

Bu güzel destek sayesinde ki, her yıl yeni bir iş başlatarak çalışmaya devam ediyoruz.

Çalışmaya başladıktan kısa bir süre sonra gördük ki; kadınlar hayatlarında bir düzelme olduktan sonra gelir getirici bir iş bulmak istiyorlar. Bu talebe cevap verebilmek için KAMER'de bir İş Danışmanlığı Servisi kurduk. Bir süre sonra iş arayan kadınlar ve işçi arayan işverenler KA-MER aracılığı ile buluşmaya başladı. Şimdiye kadar bu yöntemle 200 kadar kadına iş bulduk.

Bu işler kadını geliştiren, bağımsızlaştıran işler olmamasına, geleneksel toplumda kadına reva görülen ve çok düşük gelirli işler olmasına rağmen kadınlar para kazandıkları için mutlu

oldular. Giderek kendi aralarında örgütlenip, kendi işlerini kurmaktan bahsetmeye başladılar.

İşte bu çalışma yine kadınlardan gelen taleplere cevap vermek üzere hazırlandı. Şu anda bu salonda İstanbul, Ankara, Sivas, Diyarbakır, Batman, Mardin, Kızıltepe ve Urfa ve daha belki sayamadığım başka yerlerden misafirlerimiz var.

Yeni bir işe başlamadan önce Türkiye de aynı konuda neler olup bittiğine, neler yapıldığına ve bizim neler yapabileceğimize birlikte bakmak istiyoruz. Paylaşmak ve dayanışmak amacıyla birlikteyiz.

Kadınlar olarak gelir getirici işler örgütlemekten başka seçeneğimiz olmadığını düşünüyoruz. Yaşadığımız ekonomik kriz ve giderek artan yoksulluk bu konuda mümkün olan en hızlı şekilde harekete geçmemizi gerektiriyor.

Bazen öyle durumlarla karşılaşıyoruz ki, gördüklerimiz ve duyduklarımız bizi yaşamımızdan ve çalışmalarımızdan alıkoyuyor.

Son bir hafta içinde gördüğümüz iki örnekten bahsetmek istiyorum. Kenar mahallelerden birinde çalışan bir öğretmen arkadaşımız öğrencilerinin evini ziyaret ediyor. Bize gördüklerini şöyle anlattı. "Gördüğüm şey yoksulluk değildi. Yoksulluk az da olsa bir gelir ile yaşamaktır. Ama bu ailenin hiçbir geliri yok."

Yine KA-MER' e başvuran bir kadın, üniversitede okuyan oğlunun her gün 15 km. yürümek zorunda olduğunu, çünkü herhangi bir ulaşım aracına binmesinin maddi anlamda imkansız olduğunu anlattı.

Sorun büyük ve çözümü zor. Yapmaya çalışacaklarımız sorunun büyüklüğü karşısında çok küçük. Ama ulaşabileceğimiz her kadının hem kendisi ve hem de ailesinin, çocuklarının geçimi için sağlayacağı en ufak bir gelirin bile önemli olduğunu düşünüyoruz.

Bu çalışma ile gruplar halinde örgütlenip, çalışarak durup beklemenin bir yararı olmadığını ve bu zorluklar içinde bile bir şeyler yapmanın mümkün olduğunu göstermeyi amaçlıyoruz.

Ve kadınlara inanarak yapacakları her işten yarar sağlayabileceklerini söylemek istiyorum.

Biz Türkiye'nin batısındaki kadın hareketini herhalde 10 yıl kadar geriden takip ediyoruz. Bunun bir yararı var ve biz de bunu iyi değerlendiriyoruz.

Bugüne kadar yaptığımız her işte çalışmaya başlamadan önce kadın hareketinin deneyimlerini paylaştık.

Onların yaşadığı olumlu ve olumsuz örnekleri önümüze koyarak nereden ve nasıl başlayabileceğimiz konusunda kendi fikirlerimizi geliştirdik.

Şimdi gelir getirici işler konusunda planlamalar yapmaya başlarken de bunu yapmaya çalışıyoruz.

Birkaç aydır ülkenin farklı yerlerindeki çalışmaları tespit edip, nasıl gittiklerini ve bu çalışmalardan hangilerinin bizim ilimizde uygulanabileceğini görmeye çalıştık. Bu toplantıda daha derin bir paylaşım yaşamayı umuyoruz.

Ama ben tespit ettiklerimizi kısaca sizlerle paylaşmak istiyorum;

Ne yazık ki;

Türkiye'deki sivil hareketliliğin gündemini ve akışını fon veren yabancı kuruluşlar belirlemeye başlamış durumda. Elllerinde Türkiye için ayırdıkları fonlar olan kuruluşlar kendilerince bazı konular tespit edip bu fonların dağılımını buna göre yapmaktalar.

Sivil Toplum Örgütleri de genellikle kendi gündemlerine göre hareket etmek yerine bu fonlara kolay ulaşabilmenin yollarını arıyorlar. Zemin araştırması, ihtiyaç tespiti yapılmadan bir fondan yararlanabilmek için hazırlanan bir çok

çalışma başarısız sonuçlanıyor. Ve gerçekten yazık oluyor.

Geçen hafta sonu katıldığımız bir toplantıda duyduk ki; deprem bölgesinde bir yerde halen kapılan kilitle 7 tane kadın danışma merkezi varmış. Eminim ki bu merkezlerin her biri milyarderca lira harcanarak kurulmuştu. Belki bir tanesi bile yetecekken 7 merkez açmak ihtiyaç yapılmadan başlanmış projelerin sonucudur.

Daha sonra çok başarılı olmuş bir başka çalışma tespit ettik. Yine deprem bölgesinde boş olan her karış toprak ekilerek "Ekolojik Tarımcılık" yapılmış. Ve çok da başarılı olmuş. Hiçbir Pazar sorunu yaşanmamış.

Pazar araştırması yapılmadan başlanan bir çok atölyenin depolarda bekleyen ürünleri olduğunu, mum atölyelerinin çok titizlikle kurulması gerektiğini yoksa insan sağlığına ciddi zararlar verdiğini öğrendik. Bunlara benzer konular da bilgilerinizi paylaşarak en sağlam ve doğru yerden başlamak istiyoruz.

Sahip olduğumuz en güçlü şey net olan çalışma isteğimiz ve enerjimizdir. Bunun da çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü bunun genellikle görülmeyen bir değer olduğunu düşünüyorum.

Ne zaman bu bölgeden bahsedildiği veya tanıtımı söz konusu olduğu zaman genellikle ekmek kamyonuna saldıran kadın ve çocuklar, kirli sokaklar, yüzüne sinek konmuş yaşlılar bazen de surlar ve fonda da hüzün veren ağır bir müzik yer alıyor.

Bu tanıtımın gerçeği yansıtmadığına inanıyoruz. Elbette ki bütün bu sorunlar yaşanıyor. Ancak bütüne baktığınız zaman ve bu salondan da anlaşılacağı gibi becerikli, enerji dolu, tuttuğunu koparan ve bütün sorunlara rağmen mutlu olmayı da becerebilen insan manzaraları göz ardı ediliyor.

Herkes sadece görmek istediği yere bakıyor.

Böyle olunca da bir çok kişi, kurum-kuruluş buraya bir kurtarıcı rolü üstlenerek geliyor. Bu da dostluğu, paylaşımı ve ortak çalışmalarını zorlaştırıyor. Yeni patronlar, müdürler, koordinatörler ve yeni hiyerarşik yapılarla karşılaşıyoruz. Çalışmaların başlatanı, katılanı olmak yerine figüranı, yönetileni olmak durumunda kalıyoruz. Doğrusu bu rolleri de artık reddediyoruz.

Her işin kendi içinde iş bölümünden kaynaklanan doğal bir hiyerarşi barındırdığını biliyoruz. Bahsettiğimiz ve reddettiğimiz bu değil elbette.

Bizler Türkiye'nin her yeri ile aynı fırsatları yakalayamadık. Şimdi bu açığı kapatmaya yönelik, bilgi ve deneyimleri dostça paylaşabileceğimiz ilişkilere ve desteklere ihtiyacımız var. Aslında bu sabah "Dört Mevsim Kadın" programında birlikte olduğumuz Nazik Işık'ın da söylediği gibi el ele tutuşalım. Ne biz kimsenin elinden tutalım ne de kimse bizimkenden. El ele tutuşalım. Ancak o zaman karşılıklı yararlanabileceğimiz bir işbirliği başlatabiliriz.

Biz sizlerle böyle bir süreç paylaşmak istiyoruz. Ve çıktığımız TV programının telefonlarını kilitleyen, programdan sonra KA-MER'e gelen ya da arayan onlarca kadında bunu istiyor.

Konuşmamı bitirirken değerli destekleri için Sayın Valimize teşekkür etmek istiyor ve hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sunucu: Sayın Vali Yardımcımız Suat Dervişoğlu'nu konuşması için davet ediyorum.

Vali Yrd. Suat DERVİŞOĞLU

Önceki konuşmacımız o kadar güzel ifade etti ki artık bize pek kısa bir sunum düştü. Bende

sözlerimi fazla uzatmadan, çok kısa ifadelerle bitirmek istiyorum. Değerli konuklar değerli basın mensupları,kadın girişimciliği ile ilgili ilimizde yapılan bu toplantının ilimizde yapılmasından son derece memnunuz, katılan iştirak eden bütün kurum ve kuruluşlara teşekkür ediyoruz. Ayrıca il dışından gelen değerli misafirlerimizi de hoş geldiniz diyorum.

Kadın odaklı girişimlerin ve bu alanda atılan her adımın toplumumuzda kadının ev dışına çıkması kadınsal alanda kendine bir yer edinmesi ekonomik ve sosyal gelişimi ile birlikte toplumsal girişimin en önemli aşamalarından birini daha temenni ediyorum.

KDEV ve konu kurumların desteği ile daha önce deprem bölgesinde uygulaması yapılmış ve olumlu sonuçlar alınmış ve doğu ve güneydoğuda uygulanmasına karar verilen kadın girişimciliği projesi ile üretim atölyeleri ve mahalli yuvaları, sosyal mahalli yuvaların açılması çalışmaları başlatılmıştır. Üretimden pazarlamasına kadar kadınların emeğiyle gerçekleşecek bu projede Valilik olarak gerekli desteği sağlayacağız. Bu amaçla ilgili sivil toplum kuruluşlarımızın bize sundukları projede özellikle iki mahallemizde Fatih Paşa ve Huzur Evleri mahallemizde kadınlarımızın çalışacağı ve emeklerini ortaya koyacakları iki mum üretim atölyesini çok kısa bir sürede üretime açacağız. Bunun sayın valimizin emir ve talimatlarıyla kendilerine makine parkı ve hammadde olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfımızdan gerekli desteği sağlayacağız. Bunun için çalışmalarımız devam etmekte çok kısa sürede bu iki atölyeyi hizmete açacağız. Bunun müjdesini şimdiden herkese veriyorum.

Malumunuz kadınlarımız çoğu zaman hep el işçiliği ve tarımda yer aldılar. Toplum içerisinde hak ettikleri değeri çoğu zaman yakalayamadılar

ve bu konuda sorunlar devam etmekte. Tabii bu savaş kolay olmamıştır ve Ulu Önder Atatürk'ün çalışmalarıyla özellikle kadınlarımız toplum içerisinde gerekli değeri alması için çok değerli hizmetler yapılmıştır, ve cumhuriyetimizin kuruluşundan itibaren kadınlarımız toplum içerisinde yer almışlardır ve almaya devam etmektedir. Bu yönde önümüzde oldukça fazla bir yol var ama ümit ediyorum ki çok kısa bir sürede bu sorunları hep beraber aşacağız. Burada bulunan tüm konuklarımız, sivil toplum örgütleri ve kamu kurumlarının kadın girişimciliği projelerinin üretiminden uygulanmasına kadar çeşitli aşamalarda katkıda bulduklarını biliyoruz. Bu toplantı bugün başlayacak ve iki üç gün sürecek . Sivil toplum örgütlerinin bu eğitim çalışmalarında, saha çalışmalarında ve atölye çalışmalarında desteklerini biliyor ve bugünkü çalışmaları için şimdiden teşekkür ediyorum.

Sunucu: Sayın Konuklar şimdi panelimiz başlıyor.Sözü oturma başkanı Nurcan Baysal'a bırakıyorum.

Nurcan BAYSAL

Sayın İl Vali Yardımcım, Sayın Rektörüm ve tüm değerli katılımcılar,

Panelimize tekrar hoş geldiniz diyorum.

Kalkınma deneyimleri göstermiştir ki toplum içi farklılaşmaları göz önünde bulundurmayan projeler hedeflerine ulaşamamışlardır.

Toplum içi farklılaşmalar söz konusu edildiğinde cinsiyet farklılaşması en ön sırada yer almaktadır. GAP Bölgesi örneğinde, toplumsal gelişmişlik göstergelerine bakıldığında, kadınların toplumsal gelişmenin nimetlerinden daha az yararlandığını, birtakım hizmetlere ulaşmakta güçlükler çektiklerini ve modern bir toplumun

üyesi olmanın standartlarını yakalayamadıklarını görmekteyiz.

Bu durum kadınların bireysel niteliklerinden kaynaklanmayıp, kadını çevreleyen sosyo-kültürel yapının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Nüfusun yarısını oluşturan kadınların içinde bulunduğu bu yoksunluk, sürdürülebilir kalkınmanın önündeki en önemli engellerden biridir.

Bugün burada kadınları güçlendirici bir süreç olacağına inandığım kadın girişimciliğini tartışacağız. Kadınlar arasında girişimciliğin yaygınlaşması, hem kadınların kendi kazançlarını kazanarak başkalarına bağımlılıklarını azaltıcı, hem de ücretli bir iş bulamayan kadınların bu yolla emek piyasasına katılmalarını sağlayıcı bir gelişmeye işaret etmesi bakımından önemli bir süreç.

1990 – 1994 yılları arasında yapılan Hare halkı işgücü anketine baktığımızda bu yıllar arasında kadın girişimciliğinin gerek üreticiler gerekse bağımsız çalışanlar bakımından önemli ölçüde artarak 1990'daki aktif kadın nüfusunun % 5.9 'undan 1994 'de % 11.1'e çıkmıştır.

Yine aynı dönemde ev eksenli kendi hesabına çalışan kadın sayısı 77.400 'den 138.800 'e çıkıp % 94.4 oranında artmıştır.

Panel süresince ara ara ben kadın girişimciliğine ilişkin birtakım istatistik veriler vermeye devam edeceğim. Şimdi biraz da panelimize ilişkin bilgi vermek istiyorum. Panelimiz 2 bölümden oluşacak, bu bölümde 3 konuşmacımız var. Konuşma süreleri yaklaşık 10'ar dakika ile sınırlıdır. Ama bunu sanırım uzatabiliriz, bir 5 dakika daha. 2. bölümde de 4 panelistimiz var. Tüm konuşmalar bittikten sonra uzun bir soru cevap bölümümüz olacak.

Şimdi ilk panelistimiz olan Sayın Nazik Işık'a sözü veriyorum.

Nazik IŞIK

Sayın konuklar, herkese merhaba.

İlk önce şunu söylemek istiyorum. KAMER'e ve bu programı organize edenlere teşekkür etmek istiyorum. İlk kez kadınlarla birlikte Diyarbakır'da olmam için bana bir şans verdiler. Çok uzun yıllar kadınlar üzerinde çalışan biri olarak, Diyarbakırlı kadınlarla, bu bölgeyi kadınlarla birlikte olmak benim için çok büyük keyif, o kadar güzel ki...

Neyse bundan sonra söz artık burda sizlerde, keza sizlerde Ankara'da benimle olacaksınız, başka yerlerde de...

Nurcan hanım 15 dakikayı 20 dakikaya uzatırım dedi. O pazarlığı başlatınca bende 15 dakikalık pazarlığı zorlayacağım. Her şey artık pazarlığa tabi. Ben 20-30 dakikalık bir konuşma hazırlamıştım, 4 bölümden oluşan.

Şimdi ben kadınların gerçekten olağanüstü bir kapasiteye sahip olduklarını düşünüyorum. Buna rağmen gerek ekonomik faaliyetlerde, gelir elde etmede, pek çok alanda olduğu gibi tüm imkanların, fırsatların hazır olduğu bir dönemde yaşamaktalar. Hem gelecek beklentileri açısından ne önlerinde, ne de sınırlarında iyi niyetli küçük desteklerden başka bir şey bol olmadı.

Uluslar arası sözleşmelerle, evrensel standartlarda, kadının insan hakları, 21. yüzyılda bile batıda ilerlemiş olmanın, kalkınmanın gereği, ölçüsü de kadınların sahip oldukları imkanlar ve haklardır, bu dünyada çok önemli bir göstergedir.

İş yapmak, çalışmak açısından baktığımızda kadınların gerçekleştirdiği ekonomik faaliyetlerin çok büyük bir kısmında yorum tekniğinin görünmez kaldığını, hiç de çalışmış

sayılmadıklarını biliyoruz. Onun için herkesin yaptığı ev işleri hangi eğitim düzeyinde, hangi medeni, hangi ulusda olursa olsun bir şekilde farklılaştığını görüyoruz. Nitekim yapılan işler bir konuk faaliyettir. Ama hiçbirimiz bunu kendi hesabımıza görmüyoruz.Yapılanlar ekonomik faaliyet olarak görülüyor.

Örneğin evde yapılan işlerden ev işleri, bir ekonomik faaliyettir. Harcamalardan tasarruf sağlayan çeşit çeşit ev-içi ihtiyacın üretilmesi ekonomik faaliyettir. Yaşlı ana-babamızın, minik torunumuzun sakat evladımızın bakımı bir ekonomik faaliyettir.Ama bu işi ücretli olarak yaptırmaya başladığımız zaman ekonomik faaliyet olarak görülüyor, bizim tarafımızdan yapıldığı zaman nede olsa evde bomboş duran insanlar olduğumuz için yaptığımız gönüllü işlerden sayılıyorlar. Yine ekonomik faaliyet olmuyor.

Evden, dışarıya ücret karşılığı yaptığımız, aile işleri dışındaki işleri yaptığımız zaman mesala; terzilik, dantel kazak örmek, halı-kilim dokumak,çiçek yapmak, nikah şekeri sarmak, konfeksiyonlardan yada makine parçaları yapanlardan iş alıp parça temizlemek gibi işler vardır. Yapılan bunca iş kayıtdışı ekonominin bir parçası olarak görülüyor,bu ekonomik faaliyetler tahmin edilerek istatistiklerimize, hesaplamalarımıza geçiyor. Ve bunları yapan bizler halen 167.000 dolayında insan potansiyeli olarak görülüyor.

87 yılında yaptığımız bir çalışmaya göre İstanbul'da yaşayan yetişkin kadın nüfusunun, 15 yaş üzerindeki kadın nüfusunun yaklaşık % 3'ü bu tür işler yapmakta. B' na rağmen yapılan bu işler kayıt dışı ekonomik faaliyetler olarak biliniyor, görülüyor.

Bütün bunlara rağmen, bunca ekonomik faaliyete rağmen genelde insanlar, insanlardan sadece erkekleri kastetmiyorum. Çünkü biz neden

yaptığımız işleri yeterince ekonomik faaliyet olarak görmüyoruz da, göstermiyoruz ki. Yani bu tek taraflı olmayan bir durum, hepimizin yaptığı genel geçer bir tablo.

Ve bir yerlerden çıkıp, bir yerlere gidip, iş yerlerine gidip, iş yapmadığımız sürece, atölyede çalışmadığımız sürece " iş yapıyor, faal, aktif çalışır sayılmıyoruz.

Ve kadınlardan gelen sorunlarla olmakla birlikte bu tavırlar, yaklaşımlar, tabi ki toplumda kadına nasıl bakıldığıyla kadından iş mi gelir.....iş yapıldığını gösterir. Arka planda ise kadındaki İş nedir? Nasıl yapılır? Çalışma nedir? Ne de yapılır? gibi kavramlarla kadın ve erkeklerin toplumsal rolleriyle ilişkili yeni planlar, bakış açıları, kavramlar, ideolojiler var.

Oysa kadınların elde ettiği gelire ve tasarruf ettikleri gelirler,öncelikle aileye harcanır.Araştırmalar, Dünya'nın çeşitli yerlerinde yapılan araştırmalar,Türkiye içinde yapılan araştırmalar, kadınların elde ettiği geliri, hangi şartlarda çalışmış olursa olsun, ne şekilde elde etmişlerse bunu çocuklarının beslenmesine ve okumasına harcıyor.

Sadece bu gerçek bile, kadınlara sağlanacak iş imkanlarının hayati değiştireceğini anlamamız için yeterlidir. Hatta hayati daha hızlı değiştirmek için kadınların gelir sahibi olmalarına önem vermek gerektiğini idrak etmemiz için yeterlidir.

Muhammed Yunus, eskiden Bangladeşli eski bir iktisatçı, şimdi Gramen Bank'ın yöneticisidir. Muhammed Yunus, "Yoksulluğun Bulunmadığı Bir Dünyaya Doğru" adlı kanılar kitabında,dünyanın yoksullara çok küçük krediler veren ilk bankası olan Grameen Bank'taki deneyimlerini anlatmaya şöyle başlar;

"Grameen' deki deneyimlerim bana insanın yaratıcılığına yönelik sarsılmaz bir inanç

kazandırdı. Bu da beni, insanların açlık ve yoksulluk çilelerini çekmek üzere yaratılmış olmadıklarına inandırdı... Her insan muazzam bir potansiyel taşımaktadır. Herkes, toplumlar ve uluslar içinde, kendi devrinde ve sonrasında yaşayan başkalarının hayatını etkileyebilir. Her birimizin içinde şimdiye dek sergileyebildiğimizden çok daha fazlası yatmaktadır. Kendi potansiyellerimizin sınırlarını keşfetmemize olanak tanıyacak bir ortam yaratmadıkça, içimizde neler taşıdığımızı asla bilemeyiz. Öte yandan, nereye gitmek istediğimizin kararı yalnızca kendimize aittir. Bizler, bu gezegenin hem kaptanları hem kılavuzlarıyız. Eğer rollerimizi ciddiye alırsak, hedeflerimizden başka yerlere gitmemize olanak yoktur.”

Bende bugün buraya sizlere, benzer şeyler söylemek için geldim. Ne olmak istediğimizi kendimiz seçelim. Seçtiklerimiz, bizlere, yeni arzular, yeni haklar, yeni talepler, yeni mücadeleler getirecektir. Ve bunların hepsi başarılabılır şeylerdir. Ülkemizde ve bu bölgede kadınlar ve kadın hareketi olarak yapılabilecek çok şey vardır. Kişisel olarak ben de, bir kadın hem de kadın hareketinin içinden gelen bir kadın olarak aranızdayım, yanınızdayım.

Bundan sonraki bölümlerde, ekonominin geleceği kadınlar için ne gösteriyor? Burada karşılıklı çıkar ve kader işbirliği ile bunun üzerinde yazılabilecek olanlar nelerdir? Kişinin bana söylediği anlam nedir? İş çalışma ve gelir içi dayanışma ve işçilik üzerinde durmak istiyorum.

Aslında benim bölümden oluşan bir hazırlığım vardı. İlk bölümü bitirmiş bulunuyorum 4. bölümden devam etmek istiyorum.

Gel gelelim, üzerinde durmak istediğim konuya ;yani girişimci olmak ile iş üzerinden hangi statüleri kazandığımız meselelerine. Burada sormak istediğim “Her girişim, bizi işveren yapar

mı?” sorusu, bu soru üzerinde düşünmek tartışmak lazım. Çünkü işveren kendi hesabına çalışan, ücretli, yevmiyeli gibi aylıkla çalışmak bizi başka yerlere götürüyor, başka başka stratejiler koymaya götürüyor. Başka başka planlamalar yapmaya, gelecek için öngörüyor, haklarımızın neler olabileceği ve bu haklar için yapmamız gerekenlerin neler olduğunu, elimizdeki mevcutların neler olduğunu farklı farklı kılıyor. Bu nedenle girişimci olmakla kazandığımız sosyal statü arasındaki gelişime farklı farklı bakmak istiyorum.

Çok basitleştirdiğim Ayşe Hanım örneğini vermek istiyorum. Komşumuz Ayşe hanım bir dikiş makinası alıp evinde terziilik yapmaya başlamıştır. Ayşe hanım artık girişimci olmuştur kuşkusuz, bir yatırım yapmış, iş kurmuş ve çevresine iş yaptığını göstermiş, talep karşılamaya başlamıştır ve Ayşe hanımın bu iş üzerinden kazandığı statü “bağımsız çalışan” olmaktır. Ama aynı zamanda etek, gömlek ismarlayanların işçisidir ve bir dükkan açmakla bir esnaf girişimcisi olmuştur.

Ama Ayşe hanımın bir sorunu vardır, pazar sorunu, ekmeğini çıkarmak durumundadır, kazanmak zorundadır. İş nasıl, ne zaman, kiminle ne kadara yapmak zorunda olduğunu bilmeli, işin karşılığını alma zorunluluğu vardır, bu da pazar sorunudur.

Varsayalım Ayşe hanım çok tanınan bir hemşehrimizdir. Bu dükkanı açar açmaz, Diyarbakır’ın her yerinden ona işler akmaya başlasın ve Ayşe hanım yetişemez hale gelsin. Emin olunuz ki Türkiye de çok önemli bir yorumdur, insanlar hakkındaki bir değerlendirmedir. Türkiye de insan farkı gözetilmektedir, yani gördüğünü taklit eder, yatırımcı taklitlerinde de bizim şuan konuştuğumuz örneği, çok daha iyi şartlarda, büyük sevkıyatlı yatırımlarla, reklamlarla iş yapan iş adamları bile

gözlemleyerek bu şekilde karar vermektedir. Yapılan büyük araştırmalarda da aynı sonuçlara varılmıştır.

Ve Ayşe hanıma işerin böyle akın akın gelmekte olduğu görüldüğü için, başka insanlarda evde veya dükkanda bir dikiş makinası ile iş yapıldığını, işin büyüdüğünü,para kazanıldığının farkına vardığından O da bir yer açacak, bir rekabet sorunu başlayacaktır. Bu rekabet ortamında Ayşe hanımın artık başkalarıyla muhatap olma sorunu vardır, Bu sorun mudur? Yada başka şekilde çözülebilir mi? Ne yapılabilir diye düşünülebilir.

Şimdi Ayşe hanım kendine başka işler bakmaya başlar yada her bulduğu dikiş işini kabul edecektir. Meselâ büyük konfeksiyoncuların, aracılarn getirdiği işleri yapacaktır,belki bir süre oda başkalarına bu vesileyle iş verecek ve aracı konumuna gelecektir. İşte burda girişimcimiz Ayşe hanımın isteki statüsü tek olmayabiliyor.

Bizim esnaf mı, işçi mi olduğumuz neden önemli? Esnaf için, esnaf faaliyetlerinden yararlanmak, bağ-kur sigortasından yararlanmak yada bağ-kurun kapsadığı haklardan yararlanmak, hakları genişletmek ve bu haklar üzerinden mücadele etmek için önemli.

Esnafar arası dayanışmaya açık modeller geliştirmek, örgütlenme çalışmaları yapmak varken, üretmek varken, işte olduğu zaman bambaşka haklara sahip olacaklardır.Örneğin hesap muafiyetinden bende yararlanayım demenin hiçbir faydası yoktur, onun için para harcayıp ki boşa harcamış olursunuz.

SSK'lı olmanın, işçi sigortasından, iş kazası sigortasından, meslek hastalığı sigortasından yararlanmanın yollarını bulmayın demiyorum, yani yapmakta olduğunuz işi gerçekten düşünmeniz lazım. Ben girişimciliği işle statü ilişkisi üzerinden, özellikle yeni gelişmekte olan ve çok geleneksel iş

alanlarında, iş türleri, çalışma türleri üzerinde kararlı olarak ilerlememiz gerekir diye düşünüyorum.

Bugün bana göre iş çalışma gereği için, uygun dayanışmalar yaratmaya gerçekten ihtiyaç var, atayarak konuştuğum için önümüzdeki yapılaşma sürecinden, Türkiye'nin ekonomik şartlarının nereye doğru götürmekte olduğundan, bunlarla mücadele etmek için kadınların gelirlerinin, kazançlarının bugün olduğundan çok daha önemli olacağını kadın işsizliğinin önümüzdeki dönemlerde patlayabileceğini anlatamadım.Bu yeni dayanışmaların bütün bunlarla öneminin artacağını düşünüyorum.

Örneğin ev eksenli işçi olarak çalışan kadınlar için sürekli gelir elde etmek isteyen kadınlar için dayanışma modelleri vardır.Kooperatifçilik ve girişimcilik türü olarak biliniyor. Artık kooperatifçilik,kooperatifleşme türü işçilik dayanışması üzerinde çalışmalar yapılıyor. Hatta bir tavsiye kararı da alınmış durumda. Bununla ilgili çalışan İstanbul 'dan bir arkadaşımız var burada, kendi örneğini anlatacaktır, ne yapmaya çalıştığını, neler yaptıklarını anlatacaktır. Aslında yaptıkları bir girişim modelidir ama kadınlar arası dayanışmayla ilgili bir model.

Bu tür örnekler üzerinde düşünmeye ihtiyacımız var diye düşünüyorum. Kadın işçiliği açısından da, ekonomik konularda, ekonomik politikalarda iş yapılabilir gibi konular üzerinde, kadın hareketi üzerinde ciddi bir boşluk olduğunun farkında olduğundan söz etmek istiyorum.Bu farkı gidermek, bu alanı doldurmak için kadınlar olarak hep birlikte hızlı çalışarak, yani bu alanda kendimizi geliştirmek için epeyce hızlı koşmak zorundayız.

Başlangıçta söylediklerimi tekrarlayarak sözlerime son vermek istiyorum: Ne olmak istediğimizi biz seçtiğimizde, yeni haklar, yeni

mücadeleler bizi bekler, Ama başarılamayacak şey yoktur.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

Nurcan BAYSAL

Nazik hanıma teşekkür ediyorum konuşması için. Yaklaşık şu anda burada 130 kadar kadınıma görüyorum.Bu nedenle soru cevaba daha fazla yer ayırmak istediğim için, kusura bakmasınlar diyorum. Tekrar konuşmak için 15 dakika süreleri olduğunu söylüyorum, hatırlatmak babında. Ve sözü hemen Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslar Arası İlişkiler öğretim üyesi Belkıs Kümbetoğlu'na bırakıyorum.

Doç. Dr. Belkıs KÜMBETOĞLU

Merhaba, ben konu başlığı olarak evde çalışma sorunları ve örgütlenmeyi seçmiştim. Girişimcilik konusundaki bir toplantıda, ne şekilde bağlantılı bir cevap üretilebilir diye.

Kabul etmek gerekir ki evde çalışma belirsizlikler taşıyan bir kavramı ifade etmektedir. Gerek sistemin anlaşılmasından, gerek işaret ettikleri, kapsadıkları kişiler anlamında bu nedenle biraz evde çalışmanın üzerinde duracağım, ve evde çalışan kişilerle ilgili uluslar arası sözleşmelerden söz etmeye çalışacağım.

Evde çalışan kişilerin, yani pek çok çalışan gibi evde çalışan kadınların çok çeşitli sorunları var, ama benzerlikleri var ortaklıkları var evde çalışma geleneğinin kadın ve ev mekanın iç içe geçişliği, kültürel sosyal yapısı bu bir benzerlik,bir başka benzerlik aslında küresel gerçeklik denen bir gerçekliğin zemini, çünkü kadınlar bir zincirin,evde çalışan kadınlar bir zincirin bir ucuyusa zincirin öbür ucunda çok uluslu çeşitli alt sözleşmelerde çalışan firmalar var.

Dolayısıyla evde çalışan kadınların ortaklıkları var, gerek geleneğin devamı olarak gerekse ortak zeminin paylaşılması alanında.

Bu nedenle ben biraz bu global zincir sorunu nedeniyle biraz dünyadaki biçimlerden bahsedeceğim. Ayrıca Nebahat hanım konuşmasıyla toplantıyı açarken şeyden söz etti. Valiliğin desteği var buradaki projelerin yürütülmesinde, aslında bir çok projenin yürütülmesinde çeşitli destekler var,ama bunlar zamanı gelince görüyoruz ki çok daha devamlı sürdürülebilir destekli değerler. Belki kadınlar kendi desteklerini kendileri yapmak zorundalar, belki o tür modelleri düşündüğüm içindir.

Dünyanın çeşitli ülkelerinden örnekler vererek tartışmak istedim. Bu evde çalışmanın bir başka, genel özelliği dünyanın her yerinde, ağırlıklı kadınlar tarafından yapılan işler olması sayısal kayıtlar yok.

Bu konuda istatistikler var ama kapsayıcı değil, bunun ne gibi sonucu, bunun çok ciddi sonuçları var.Sayıları ve kayıtları bilinmeyen kadınlar için üretilen politikalar, yani onların herhangi bir şekilde koruyan politikalar yok. Onların herhangi bir şekilde yararlanabilecekleri sosyal güvence politikaları yok, yani bir şeyi yaparken o işin takviyesinde olursa ona ilişkin politikaları da savunur halde oluruz. Oysa çok uzun bir süredir, hem dünyadaki kadınlar için hem bu alanda çalışan kadınlar, hem Hindista'nın ünlü sera vakfı sera kuruluşu bu kadınlarla ilgili,bu kadınların sorunlarıyla ilgili ciddi mücadeleler verdiler, çalışmalar verdiler ve bu çalışmaların sonucunda 1996 'da bir ömür boyu evde çalışan kadınlarla ilgili sözleşme düzenlendi,işte bu sözleşmenin maddeleri uyarınca ulusların onayına açıldığını biliyoruz, ve Türkiye'nin bunu onayladığını biliyoruz

Şimdi çalışmayla evde çalışmayla ilişkili olarak başka sorunlar da bazı başka noktaların var olduğunu biliyoruz. Çok ciddi bir biçimde kadınların sorunlarına dikkat çekemiyoruz.

Yıllardır bir eğitim düşüklüğü var. Hepimiz aşağı yukarı nedenlerini biliyoruz, ama üzerine düşmek istemediğimiz bir nedende bizim tarafımızdan bakıldığı zaman acaba hiç çalışmayan kadının değeri nedir, çalışan kadına ilişkin değerimiz nedir. Çalışan kadın değişir, gelişir, geliştirin gibi genel kalıplar, kafamızın arkasında kalan bu kalıplar nedir, nelerdir. Belki bu konular üzerinde konuşmalıyız diye düşünüyorum. Onlar ciddi engeller bizim karşımızda kadınları ev dışına çekmeye konusunda.

Evde çalışanların hemen iki temel unsuru vardır.

1. Farklı farklı çalışma. Bir çözüm ama bu tip çalışmada hammadde biliyorsunuz bir alt sözleşmenin, olması bir işletmeden firmadan bir aracıdan alma.
2. Burada da kadının kendi başına çalışmasıdır. Kendi hayal gücünü zorlaması ve bu gücü satmasıdır.

Çok çeşitli ülkelerde, çok çeşitli biçimlerde karşımıza çıkıyor. Kadınların her ülkede ortak sorunları var, bu sorunlara ilişkin, Örneğin: Benim şu anda elimde bir yazı var 28 Ekim 1994'te Lahey'de yapılan 6. Dünya kadın konferansında alınan kararlar ve önerileri içeriyor. Bunun için alınmış kararlar ve öneriler var. 2001'de belki de çok az ülke bu toplantıda alınmış kararlara ,kendi gündemine getirip tartışmaya açmadı.

İki sene evvel bizde evde çalışan kadınların örgütlenmelerine ilişkin bu denli bir çalışma grubu oluşturmaya çalıştık. Katılımcılarımız değişik gruplardan değişik ülkelerden gelen çok sayıdaki katılımcılarımızla bunları konuştuk. Ama

şöyle bir sorun var kadınları bilincinde, ama bu sorunları net bir biçimde, doğru bir iletişim göstererek yansıtamıyoruz, yani politikalara, politika olmalarına, politikalarda yer almalarına yardımcı olamıyoruz, daha doğrusu alanla ilgili sorun yaşıyoruz. Bizim toplantımızda çalışma gruplarında müfettişler vardı, İHA'nın temsilcisi vardı bunlar hep yapıldı.

Kadınlar kendi sorunlarını biraz kendileri tartışıyorlar, ve iletişim ilkeleri içerisinde doğru adımlarla merkeze doğru gitmeyen bir çaba oluyor. Dolayısıyla bu iki gün boyunca sorunlarınızı merkeze iletme ve bunları politikalar haline dönmek için çabalamalıyız. Bunun için çalışmalıyız ve hepimiz biliyoruz evde çalışanlar 10-12 saat çalışıyorlar. Haftada yedi gün çalışıyorlar zaman zaman.

Ama normal bir işçi olarak kabul edilmiyorlar. Hindistan'da bununla ilgili bir örgüt var, hepimiz biliyoruz. 1972'de kurulmuş HEVA organizasyonu. Bu organizasyonun 72 ayrı kooperatifi var ve içlerinde çocuk bakımında tutun, çeşitli kooperatifleriyle kadınları bir araya getirmiş. HEVA' nın çok ciddi boyutlarda üyesi var. 150.000-160.000 kadın üyesi var ve bunlarla gerçekten ürettikleri maddeleri dünya pazarına aktarabiliyorlar.

Aslında buna benzer çok örnek var ama bunu özellikle getirdim çünkü bu Hindistan'lı kadınların Hindistan'da evde çalışan kadınların başarısı olarak görüyorum. Bu bir pazarlama başarısı, bir araya gelme dayanışma başarısı.

Girişimcilik konusunda da benim önümde bir kitap var, KGSM' nin yayınlanmış olduğu çok iyi bir araştırma, çeşitli sorunlarıyla, girişimciliği ele almış bir araştırma kitabı. Girişimcilikte temel sorun, sermaye, kredi bulma ve bu yollarda kadınların güçsüzlüğü. Baktığımız zaman bankalara, Vakıf bank, Ziraat bankası ve Halk

bankası kredilerinden yararlananların sayısı sadece %3 bu çok küçük bir rakam, çok çeşitli engeller var ama en önde geleni teminat mektubu, teminat mektubu almak için gayrimenkulün olması gerekli bunlar aslında bizim bildiğimiz şeyler ama biz bunu aşamıyoruz.

Zaten şu an içinde yaşadığımız krizi de düşünürsek krediler tamamen kapanmış durumda. Size bir başka örnek daha göstermek istiyorum. Bu TMMOB projesi dolayısıyla Kasım başında bu dalda bir araştırma yapılmış, burda biliyorsunuz el dokumacılığıyla geçinen kadınlar çalışıyor tezgahların başında sabahdan akşam 12'ye kadar arada 1-2 saat ara veriliyor. Bizim burda gördüğümüz aslında girişimciliğin kadın için bir tuzak olduğudur. Çünkü sermaye bazında, sermaye bulamamanın kadınların dokumaları için kullanacakları eksikleri alamaması, ürünleri pazarladıkları zaman, peşin alamadıkları ürün bedelleri onların girişimciye dönüşmesini engelliyor. Dolayısıyla kadın girişimciliğinin ciddi engeli sermayedir.

Bazen yabancı destekli girişimler oluyor, etrafımızda gördüğümüz projelerde zaman zaman valilikler zaman zaman belediyeler oluyor ama bunlar kadınlarımızın çok ciddi bir biçimde sermaye desteğine ihtiyacı oluyor. Bir başka örneklerde, projeyle toparlamaya çalışacağım. Adapazarı'nda bir üretim atölyesi açmaya çalıştık, uluslararası bir kuruluştan fon aldık ve tekstil makinelerini kullanmayı öğrendi kadınlarımız ve onunda bir üretim kooperatifi olabilmesi için mücadele ettiler. Aslında sermaye çok ciddi bir destek, eğer o fonu alamasaydık, o imkanlara sahip olmasaydık o gün o makineleri alamayacaktık. Ama makineler geldikten sonra bile, iplik için paraya ihtiyaç duyuluyor, bunu yaratabilecek çeşitli fon kaynakları bulabilecek kaynaklar yaratmak zorunda kaldık. Dolayısıyla

küçük girişimciliğin temel sorunlarında bana göre sermaye ,o bulunmadığı zaman kadınlar için ciddi bir tuzak.

Bence iki gün boyunca tartışmalıyız sabahdan öğlene kadar, arkadaşların güzel, gayet iyi çalışma modelleri var. Bunları sürdürülebilir koşullarını tartışmalıyız. Kadınların bir araya gelerek kredi bulabilecekleri, kredilerini yaratabilecekleri yollar yaratmalılar, bu sendikalar içinde olabilir, kooperatifler içinde olabilir. Eskiden çalışan ,gayet iyi çalışan bir kooperatif olabilir. Ama kadınların bu yollara ihtiyacı var, çünkü bu çok ciddi bir sorun özellikle kriz dönemlerinde bugünlerde küçük girişimciler için gerekli diye düşünüyorum. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Nurcan BAYSAL

Teşekkür ederim.

Ben bu konu açılmışken araştırmalarla ilgili birkaç istatistiki bilgi daha vermek istiyorum. Yine yapılan bu araştırmaya göre krediye başvuran kadınların oranı %14.7 bunlardan kredi elde edenler %77 civarında, ve yine kadınlara sorulmuş, kredi alma, edinebilme güçlüklerine ilişkin güçlük dereceleri ve kadınlar çoğu bunun çok zor olduğunu %26'sı ve %20 civarında oldukça zor olduğunu %13 ancak kolay olduğunu söylemiş. Bu kısa bilgiler sonra ben kadın girişimciliği ile ilgili gelir getirici atölyelere ilişkin konuşması yapmak üzere sözü KADAV proje koordinatörü Zelal Ayman'a veriyorum.

Zelal AYMAN

Ben özellikle KA-MER'e teşekkür ediyorum. KA-MER ve diğer destekçi kurumlara bizi çağırdığı için ve sizinle deneyimleri paylaşacağım için mutluyum.

Belkıs hanım teorik girişi yaptılar, daha çok ben de KADAV adına kadın girişimciliği adına iki yıldan beridir adım atmış bir kurum olan KADAV kadın girişimciliği ile ilgili deneyimlerimi aktarmak istiyorum. Zannediyorum yararlı olacak çünkü teorik giriş yapıldı vaktimiz çok az, dediğim ben kadınlarla dayanışma vakfı İstanbul'dan geliyorum. Biz bir grup kadın 17 Ağustos 1999'da İstanbul büyük depremden sonra ve daha sonra 12 Kasım 1999 Düzce,Bolu'da meydana gelen depremle çoğalan ve bir araya gelen, bir kadın grubunun oluşturduğu, o grup tarafından kurulan bir vakıfız. O kadar çok grup grup deyip duruyorum başlangıçta ismimiz kadınlarla dayanışma grubuydu ve aramızda kurucu üyelerimizden Julide Hanım burada, başlangıçta genelde Türkiye'deki kadın hareketini özendirme, özellikle İstanbul'daki kadın hareketinin çeşitli bileşenlerinden genel kadınlardan oluşan bir gruptuk. Bu bileşenlerden kastım kurumsal bir bileşen değildi, tek tek kadınlardı, humanist kadınlardı, yardımsever kadınlardı. Örneğin, mor çatısı vardı,Pazartesi dergisi vardı,KEDV vardı ve benim içinde bulunduğum bazı kadın üssü gibi bağımsız kadın çalışanları ve kurum kuruluş ve gruplardan gelen kadınlar olarak bir araya geldik ve bir deprem bu kadar büyük bir felaketin ardından kadınlar için ne yapabiliriz, düşündük ve ilk girişim olarak, Bolu Düzce'ye gittik ve orda kadınların cinsiyet probleminden dolayı yine orada, tıpkı savaşlarda olduğu gibi, tıpkı ekonomik krizlerde olduğu gibi ciddi afetin yarattığı, işte burada afetti söz konusu olan durum afetin yarattığı sonuçlardan farklı etkiler gördük bunu her yerde görmek çok mümkündü, deprem bölgesinde de. Çünkü kadınlar kendilerini özgür hissettikleri tek mekanları olan, belki de tek mekanları olan evlerinden olmuşlardı. Evleri yıkılmıştı ve sokakta kalmışlardı. Sokaktaki hayata çok da alışkın

değillerdi, çünkü kendilerine özel alanları vardı, kamusal alanın olanaklarını, zorluklarını bilmeyip üstesinden zor gelerek, işte geceleri sokakta dolaşamayıp ama artık gece işte orada daha başka bir hayat vardır, birde kadınlar çok zorlanıyordu. En fazla 10 metrekarelik çadırlarda ve çok kalabalık çadır kentlerde, hatırlarsanız hemen arkasında kış ayları başlamıştı ve ne yapabiliriz diye düşünürken, ilk olarak kadın fertleri işe götürerek başladık . İşte çeşitli yardım kuruluşlarından aldığımız malzemeleri dağıtmaya başladık ve şunu farkettiler erkekler sosyal hayatı dışardan sosyal hayat çok alışkın oldukları için derme çatma küçük kahveler, birlikte oturup konuşabilecekleri ağlar yaratabiliyorlar ama kadınlar bunu yapamıyordu ve dört büyük çadır kentte keyif çadırları kurduk 6'şar metrekarelik biraz nefes alabilecekleri biraz sohbet edebilecekleri, çocuklarıyla belki daha fazla ilgilenebilecekleri, çay içip dertleşip ağlayıp biraz dinlenecekleri mekanlar oluşturduk. Çünkü mekanların çok önemli olduğunu biliyoruz. Biz kendi hayatlarımızdan biliyorduk, ve biz bu girişime başladık yaklaşık 8 ay kadar bu kadın çadırları veya kadın kahveleri diye devam etti 4 büyük çadır kentte . Arkasında bahar ayları gelmişti ve artık biraz afetin yarattığı travmayı acıyı aşma sürecine girmişti kadınlar ve kadınlar bu inişli dönemden çıkmak için,işte kurs gibi, gelir getirici işler gibi çünkü çok ciddi bir ekonomik kriz vardı. Büyük bir işsizlik vardı, kocaları işlerinden olmuştu fabrikalar işlemiyordu ve ne yapabiliriz diye düşünürken aklımıza gelir getirici atölyeler ve kooperatif modeli gelmeye başlamıştı.Yalnız paramız yoktu. Belkıs hanımın çok iyi vurgu yaptığı bu bulgu gibi ,kooperatif olsun veya herhangi bir kadın girişimciliği olsun masrafları kadar kazanmakta çok önemli. O açıdan biz başlatırken öncelikle ne yapacağımızı düşündük ve gelir

getirici atölyelere kesinlikle başlamalıyız diye düşündük çünkü çok ciddi bir talep vardı. Sonuçta yabancı bir kuruluşun , yine yabancı bir kuruluşun çünkü deprem bölgesinde pek çok yabancı kuruluş vardı fon veren, onlarla ilişki kurduk .

Projemizi kabul ettirdik ve projemize başladık. Projemizi bu 4 çadır kentte yapılan araştırmalar sonucunda 2 yerde başlattık. İlk yaptığımız yerdeki ne yazık ki 3-5 arkadaş, sonra çadır kentler boşaltıldıktan sonra insanlar prefabriklere geçmeye başlamıştı. Oradan kaldırmak zorunda kaldık ve bir tek yerde birleştirdik. Burası İzmir Gölcüğü' e bağlı Şirinköy isimli bir prefabrik kent, yaklaşık 6000 kişinin yaşadığı bir yer,şimdi orada iki mekan var bu iki mekanda iki prefabrik, biri üretim atölyesi işlevini görüyor, diğeri ise kadın sosyal merkezi. Üretim atölyemizde iki atölye var: biri mum atölyesi birisi de ev tekstil atölyesi. Mum atölyesi ve diğeri mayıs 2000 den itibaren faaliyette Halı atölyesinde ise çok zorlukla kurduk. Biz vakıf olarak istemedik, çünkü halı işinde ciddi sömürü vardı. Halı işinde bir kadın 6 yada 8 ay boyunca halı dokuyordu 6 ile 8 arasında ve ayda 50 ile 100 milyon arasında bir para düşüyordu. Bütün bu süreçten sonra şimdi bu kadar ciddi bir sömürünün olduğu bir alana girmek istemedik. Ama kadınlar çok istedi yani maalesef halı dokumak istiyoruz dediler ve ben kişisel olarak şart koymuştum yani ben düşünmüyorum diye ama mecburen kadınların talep ve ihtiyaçları doğrultusunda yapmamız gerektiği için bu bizim için ilkesel olduğu için kabul ettik ve şu an orada 8 kadın halı dokuyor

Yine bir prefabrikte mumda 18 kadın çalışıyor ev tekstilinde 24-25 kadın çalışıyor,değişen rakamlar yaklaşık 50 kadın şu anda üretim atölyelerinde çalışıyor. Girişimcilik açısından düşündüğüm zaman örneğin KADAV kuruluşu kendi başına bir girişimcilikse ya da o grubu

oluşturmak girişimcilikse,bunu başka bir şekle dönüştürmek, başka bir girişimcilik olur diye düşünüyorum ve vakfın çeşitli olanaklar yaratarak ihtiyaç sahibi, talepkar kadınlarla buluşup başka tür bir girişimcilik yani üretim atölyesi girişimciliği başlatmasıdır. Girişimcilik diye düşünüyorum, bu yapılan aslında bir zincir bir tür zincirleme girişimcilik yaşandığını düşünüyorum. KADAV açısından, bence bütün kadın hareketi açısından bu önemli, çünkü girişimcilik diğer bir girişimciliğin halkasını yarattı bizim açımızdan. Belki şimdi bizim mum atölyesindeki 18 kadın başka bir yerde yine mum atölyesi yapalım derdindeler, onlarda başka bir yerde başlatmak istiyorlar. ben şöyle devam etmek istiyorum örneğin:

Çok önemli bir aydınlatma noktamız var. Biz mum atölyesini ve ev tekstil atölyesini kurarken şunların farkındaydık. Mum atölyesinin geleneksel olmayan yani kadınlar açısından sektörel bağlam açısından geleneksel olmayan bir iş kolu olduğunun farkındaydık. Türkiye'de çok az yapılabilen, uzmanın çok az olduğu bir iş olduğunun farkındaydık. Zaten bu çok zor oldu, bir oda bulamıyorduk çok uzun sürdü bütün bu uzmanlaşma atölyeyi oturtma,fiziksel olarak oturtma. Ev tekstili ise çok gelenekseldi ve bunun kadınları ne kadar bağıllaştırdığı ya da yol açıp açmayacağı ile ilgili kaygılarımız vardı. Bu açıdan ev tekstiline özel bir önem verdik , ve gerçekten kadınların orada uzmanlaşmasını sağlamaya çalıştık, halen sürüyor bu, çünkü bu kadınlar aslında evde çalışan yani cinsiyetçi iş bölümü yüzünden ev içinde yalnızca kadınlarla biçilmiş ev işlerini yapan hiçbir mesleki formasyonu olmayan, çoğunlukla doğudan ve Karadeniz bölgesinden göç etmiş kadınlardı. Çoğunun okuma yazması yarım yamalak vardı yada yoktu, yada olanlar hiçbir meslek sahibi olamamış kadınlardı. Dolayısıyla mesleki anlamda yani piyasada para edebilecek

becerilere sahip kadınlar değillerdi. Başka tür iş becerileri vardı. Bu açıdan iş fikrini oluşturma atölye düzeni ve örgütlenmeyi yaratma açısından çok zorluk yaşadığımızı söyleyebilirim. Mum atölyesi kurarken onun - fiziksel alt yapısını oluşturma konusunda çok bilgisizdik. Türkiye geneli olarak, bu konuda çok bilgisizdik. Örneğin oranın havalandırması için çok uğraştık, özel bir havalandırması var oranın, çok özel havaları var,şuyu var buyu var...vs. , ve bunu ilgili çok zaman kaybettik. Zamandan bahsettiğim şu, bununla ilgili bir deneyimimiz olsaydı yada birileri de deneyimlerini aktarabilseydi, o durumlara düşmek zorunda kalmayabilirdik ve şunu fark ettik ki mum atölyesindeki kadınlar kesinlikle daha farklı oluyorlar. Yani geleneksel olmayan, kadınlara biçilen zor iş gereği, yapmak zorunda oldukları işleri yapmayan kadınlar, kesinlikle daha farklılaşıyorlardı, yani tabii ki iş süresine bir atölyede çalışma, üretim süresine giren kadın veya erkek farklılaşıyor, bilinç açısından değişiyor. Ama mum atölyesindeki kadınların daha çok bağımsızlaştığını daha çok kendine yeten, kendine güvenen kadınlar haline geldiğini gözlemledik. Bu onların pazarda daha fazla sipariş almalarıyla da bağlantılı diye de düşünüyorum. Çünkü şu anda kişi ayı olduğu için inanılmaz derecede sipariş alıyorlar. Ama ev tekstili öyle değil çünkü ev tekstili piyasası, çok geniş olan,çok fazla yerde üretim yapılan oldukça gelişkin bir piyasa. Burada yani girişimcilik sonrası ortaya çıkan sürecin, projelerin sürdürülebilirliği bence çok önemli. Pazar çok çok önemli, çünkü- bu konuda çok zorlandık. Yani alanın kendini döndürmesi açısından çünkü şu an buralar kooperatifleşti, yaklaşık bir aydır buralar kooperatif , her iki atölyede, burası nasıl dönecek kendi kendine nasıl yetecek. Hem kendi keline yetecek hem kadınlara

para kazandıracak, bunlar çok kritik sorunlar ve bizi çok düşündüren çok tartışılan sorular.

Daha fazla kol kurmayı düşünmüyoruz. Örneğin; bu da çok önemli, bu noktada Şubatta ,örneğin bizim bu projenin sonu, bitiyor. İlkel olarak yeni bir kol açmayı düşünmüyoruz. Çünkü bunun sonu yok, bu atölye kendi kendine mutlaka yetmeli diye düşünüyorum (bitirmemi istiyorsun herhalde), daha süre varmış.

Geleneksel olan olmayan kadınların geleneksel olan olmayan işler konusunda bir şey daha söyleyip bitireceğim. Bence bu da önemli, genel olarak zaten şunu biliyoruz, kadınlar kendi alanlarında olsun, özellikle mesleki alanlarda, ya da sosyal hayatın,kültürel hayatın herhangi bir yerinde, bir işe girdiği zaman o işin en iyisini yapmak zorundalar. Bu kadın bir çevirmense , işçiye ya da bir mimarsa, mühendis, sosyologsa bu konuda yani kendi alanında en iyisi olmak, kendini gösterebilsin, mesleki kariyeri açısından bu zaten bilinen bir gerçek. O açıdan biz özellikle geleneksel olmayan bir iş seçtiği zaman teknik açıdan önemlidir. Bence hepimiz için önemli olmalı. Geleneksel olmayan sektörlerde çalışmak, ama geleneksel olsa da küçümsemeyerek, reddetmeyerek yine her şeyin en iyisini yapmak zorundayız ki, örneğin çok daha yaratıcı olmalıyız, çok daha üretici olmalıyız, çok daha mükemmel olmalıyız ki ancak toplumda kendimize bir yer bulabilelim. Biz her alanda bunu yaşadık, her zaman en iyisi olmalı çünkü aslında kapitalist pazarla yüz yüzesin. Kapitalist pazarın bütün gereklerini, bütün ilkelerini, bütün şartlarını yerine getirmelisin ki o malı satabilesin. O noktada hem bir kadın örgütü ve bir kadın atölyesi işlettığımız için toplumdaki kaynaklanan ön yargılarla yüz yüze olduğumuz için, hep dezavantajlı duruma oluyoruz. Ekstra bir dezavantaj ve biz her zaman en iyisi olmak zorundayız, ve bu bence böyle

sürecek ve girişime başladığımız bu sürede benim dikkat edilmesi gerektiğine inandığım düşündüğümüz şeyler şimdilik bunlar umarım daha sonra ayrıntılı şeylere geçeriz . Teşekkürler.

Nurcan BAYSAL

Ben Zelal hanıma teşekkür ediyorum. Ben de bu konuda birkaç örnek vermek istiyorum. Yaklaşık bundan dört yıl önce büromuza bir girişimci geldi ve anlatmaya başladı. Adam görevi nedeniyle Diyarbakır'a gelmiş fakat eşi bir müddet sonra evde tek başına oturmaktan sıkılmaya başlamış ve balkonda mum üretmeye başlamış eşi ve bu işten keyif de almaya başlamış. Fakat bize geldikleri noktada moralleri çok bozulmuştu, çünkü Pazar sıkıntıları vardı. Ve bu işi kapatma, bu işi artık yapmama yada devam etmeme kararını verme noktasındaydılar. Ve biz de pazar konusunda onlara destek olmaya çalıştık, bugün artık bir atölyeleri var, yine bu atölyeyi kendileri gibi bayan bir girişimciye devrettiler. O atölyede, Diyarbakır da çalışılıyor ve üretim yapılıyor. Bunu da söylemek istedim. Şimdi 15 dakikalık bir ara veriyoruz, daha sonra devam edeceğiz. Ben bu arada bir duyuruda yapmak istiyorum: kayıt yapmayanlar kayıt yaptırırsa çok memnun oluruz.

A R A

Nurcan BAYSAL

Evet, şimdi panelimizin ikinci bölümüne başlayacağız. Şimdi ilk bölümde daha çok kadın girişimciliğinin önündeki engeller ve yine bu alandaki kavram ve ilişkiler ve programımızın ileriki aşamaları için alt yapı sağlayacak konular üzerinde durduk . Bu bölümde ise AB ve Akdeniz ülkelerindeki durumu inceledikten sonra, uygulamaya inerek bu konuda yaşanan

deneyimleri, deneyim sahiplerinin ağızından dinleyeceğiz.

Bu konuda ilk sözü AB ve Akdeniz ülkelerinde kadın girişimciliğinin durumu ve sorunları konulu konuşması için Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi ve KASAUM Yönetim Kurulu Üyesi Doç. Dr. Gülay Toksöz' e veriyorum.

Gülay TOKSÖZ

Tüm katılımcıları saygıyla selamlıyorum.

Şimdi Avrupa ülkelerinde, AB Birliğine üye ülkelerdeki duruma baktığımız zaman, aynı zamanda Akdeniz'i çevreleyen ülkelerdeki duruma baktığımız zaman, kadın girişimciliği konusunda yaşanan sorunların, Türkiye'deki sorunlarla büyük ölçüde benzer olduğunu görüyoruz.

Aradaki büyük farkın AB 'ye üye olan ülkelerde sorunları çözmek için daha fazla kaynak ayrılması ve daha çok girişim bulunması. Önce buna biraz değinmek istiyorum. Daha Sonra keza Asya ülkelerindeki, Türkiye'nin dahil olduğu AB'ye aday ülkelerdeki sorunları değerlendirmek istiyorum.

Şimdi AB 'ye üye ülkelerde girişimcilik genellikle risk alma, gerekse bir takım alanlara yatırım yapma ve büyüme ile ilgili bir faaliyet olarak görülürken, işsizlikle birlikte artık girişimcilik, insanların kendi kendine bir geçim kaynağı yaratması, en fazla kendinin dışındaki 1 yada 2 kişiye istihdam yaratması ve hayatta kalma stratejisinin bir parçası olarak görülmeye başlandı. Yani neye karşı bir çözüm olarak ortaya çıktığının ve bu doğrultuda kadın girişimciliğine bundan ötürü yönelindiğini görüyoruz.

AB geneline baktığımız vakit, kadınların, istihdam edilen kadınların yaklaşık % 14-15 'i girişimci olarak faaliyette bulunuyor. Erkeklerde ise bu % 18. Burada girişimci derken tabii daha

çok kendi hesabına çalışmayı kastettiğimi hemen belirtmek istiyorum.Yani girişimcilik kamu için yararlı olabilecek işveren, büyük veya orta boy işveren burada bizim değerlendirmemiz dışında kalıyor.

Bu ülkeler arasında da büyük farklılık gösteriyor. Avrupa'nın güneyinde bu oran % 20-33 arasında değişirken, Kuzey ülkelerinde daha çok % 10 civarında kalıyor. Dikkatli bir nokta şu ki: esas itibariyle işletmelerde, çok küçük bildiğimiz işletmelerde kadınların oranının daha yüksek olduğu ve buralarda % 10 kadar yaklaşıyor, işletme boyutları büyüdükçe, kadınların bu tür işletme içindeki payı % 8'e kadar düşüyor.

Şimdi bir yandan da işsizliğe çözüm yarattığını görüyoruz. Girişimci faaliyeti, öte yandan da bu tip faaliyetler, büyük oranda başarısızlıkta gösterebiliyor. Yani işletmelerin küçük ve ortada olsa işletmelerin % 35-40 'inin ilk 3 yıl içinde başarısız olduğunu, %60 'ının ilk 8 yıl içinde başarısız olduğunu görüyoruz.

Yani hem bir açılım var, hem de darboğazlar var. İşte bu dar boğazları aşmak için, geliştirilmiş çeşitli destek kurumları, mekanizmaları söz konusu. En önemli sorunda burada başarısızlığa yol açan sermaye yetersizliği sorunu, ya da erişimine ulaşmada karşılaşılan güçlükler, çünkü genel olarak bankalar küçük işletmeleri muhatap olarak almıyorlar, onların kredi olarak öncelikli gördükleri büyük işletmeler ve özellikle kadınlar bankalar tarafından ciddiye alınmıyor.Kredi için talep edilen teminatı çoğu zaman kadınlar sağlayamıyor.

Eğer aileye ait bir durum söz konusuysa, erkekler girişimci olarak malları göstermede kadınları çok kolay ikna edebilirken, kadınların erkekleri ikna etmesi çok zor oluyor. Ve bir diğer husus da bankalardan kredi alınması hususunda ya da banka işi dediğimiz çeşitli fonlarla

desteklenmiş, daha ucuz, daha düşük kredili fonlar alınması konusunda da, faizli krediler, faizli kredilere kaynak olan fonlar konusunda genelde kadınların bir bilgisi yok.

İşte bu sorunları aşmak üzere 1995-2000 yılları arasında Avrupa bünyesinde NAOL denilen, kadınlar için yeni fırsatlar taşıyan bir istihdam projesi kuruluyor.Bu istihdam projesi kadın girişimciliği ağırlıklı projeleri destekliyor.Bu 5 yıllık dönemde, bunun yarısı girişimcilik ile ilgili projeler ve işlerinde çok başarılı örnekler var. Ben bunlara biraz değinmek istiyorum ki belki ileride Türkiye açısından da bu tip şeyler oluşturmak, destek kuruluşları oluşturmak mümkün olabilir.

Girişimler genelde istihdam sayısına göre düşünülüyor 9 ve daha az kişinin çalıştığı işletmeleri düşünmeleri gerekiyor.Bu tip işletmeleri desteklemek içinde önemli bir ögenin gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Bunlardan ilki eğitim faaliyetleri ve bu eğitim faaliyetleri gerekli becerileri kadınlara kazandırmayı öngörüyor.Ama bu arada kadının ihtiyaçlarını da göz önünde tutularak eğitimin buna göre düzenlenmesi gerekiyor.Ayrıca eğitimlerin grup içinde verilmesinden ötürü kadınların birbirlerinin tecrübelerinden yararlanması ve bir grup dinamizmi içinde daha hızlı bir beceri kazanmaları mümkün oluyor.

Eğitim sonunda genellikle kadınlara verilen sertifika ve bu sertifikanın diğer kurumlar tarafından kaideye alınmalı, kadının kendine olan özgüvenini pekiştiriyor.Ve bu eğitim sürecinde kadının girişimcilikle ilgili olarak çok somut alanlarda, bunlar pazarlama olabilir, yasal mevzuat olabilir, eğitim işlerinde diyoruz. Bazı durumlarda, işte elektronik ortamlarda yani elektronik ticaret ve benzeri bilgisayar kullanımı konusunda da eğitim veriliyor.

Bir diğer önemli öge de, destek verme açısından, bütün danışmanlık faaliyetlerinin tek bir çatı altında toplanması,yani girişimcilik, pazar konusu ve benzeri konularda kadınlar gittikleri o mekanda , bütün uzmanları bir arada buluyorlar ve bilgiye orada ulaşıyorlar, bu müthiş bir enerji tasarrufu sağlıyor. Bütün bunları ayrı ayrı kaynaklardan elde etmek yerine tek bir kaynaktan elde ediyorlar, diyebilirim.

Bir diğer destek mekanizması da benim Türkçe'ye iş nitelikleri diye çevirdiğim, İngilizce bir kavramdan çeviri yaptım, Burada da kurulma aşamasında olan ya da kurulduktan sonra ilk var olma dönemini atlama sürecinde, girişimlere destek vermek için, yine aynı mekan içinde sunulan hizmetleri kapsıyor. Burda bir önceki mekandan daha geniş bir mekanın, örneğin bir bina olduğunu, meclis olduğunu düşünebilirsiniz. Burada ilk kurulu olan faaliyetler, çeşitli dükkanlar bunun içinde yer almış oluyor. Oradaki ortak malzemelerden, bilgisayardan, faxdan, fotokopi aletinden ve diğer danışmanlık hizmetlerinden yararlanıyorlar. Başlangıçta bu tip danışmanlık hizmetleri ücretsiz oluyor ama işletmenin belli bir düzeye ulaşmasından sonra bunları ücret karşılığı desteklemeye başlıyor ve işletme belli bir noktaya geldikten sonra artık orayı terk etmesi, kendine dışarıda bir yer bulması ve yeni girişimlere mekan açması isteniyor.

Bu özellikle bankaların kriterlerini yerine getirmeyen küçük girişimler için geliştirilmiş bir destek mekanizması. Bu işletmeler, genellikle fonlar aracılığıyla bir takım şeylerin, kuruluşların bu ihtiyacı karşıladığını görüyoruz.Genelde bankalar bu konuyla ilgilenmiyor gerektiğinde micro krizi yada micro finans kurumları, uluslararası yardım örgütleri olabilir ve bu ülkelerin kendi küçük hedefleri olabilir.

Bunlar çok küçük ölçeklerdeki parayı girişimci olmak isteyenlere veriyorlar. Genelde hedef kitle kadınlar oluyor. Çünkü kadınlar bu kadar küçük paralarla da işler yapabiliyorlar. Ve burada genel işleyiş trendini bir grup sorumluluğu çerçevesinde görüyoruz. Yani birkaç kişiden oluşan bir grup, grubun her bir bireyi, ya da üyesinin aldığı kredi konusunda sorumluluk taşıyor, birbirinin üzerinde denetim unsuru oluyor.

Genelde kredinin geri ödenmesi oranlarının son derece yüksek olduğunu ve mekanizmanın iyi işlediğini görüyoruz.Buna ilişkin daha ayrıntılı bilgiyi konuşma sonunda vermek istiyorum.

Ama bu AB üyesi ülkelerde uygulanan bir micro kredi sistemi, grup yoluyla, bir de kredi garanti fonlarının kurulması söz konusu, bu da eğer bankadan kredi almak istiyorsa ve bunun karşılığında gösterebileceği bir teminat yoksa kendine bu fon aracılığıyla sağlaması ve kişinin bankadan kredi alabilir duruma gelmesini hedefliyor.

Son öge de kırsal bir önerge, girişimciliğin desteklenmesi için projelerin geliştirilmesi yoluyla, piyasa imkanlarının artırılmasını amaçlıyor. Şimdi bu saydıklarım, kuruluş aşamasıyla ilgili destekler.

Tabi bir de girişim oluşturulduktan, kurulduktan sonra verilen destek hizmetleri var. Şimdi biraz önce söylediğim gibi, başarısızlık oranları oldukça yüksek olabilir ve bunun önüne geçmek için yapılması gereken şeyler var. Bunlarda şeyler için, büyüme gereği göstermek isteyen,kendi işletmesini, personel durumunu analiz edebilen ve buna yönelik olarak, ek bir danışmanlık, eğitim faaliyetlerini kapsamakta, yani eğitimin girişim kurulduktan sonra da devam etmesi ve yine aynı zamanda, yeni teknolojilere, mücadelelere ulaşması konusunda yardımlarda bulunmayı öngörüyor.

Bir hususta, bu aşamadan sonraki destek mekanizması, yönlendirmek doğrultusunda, bu yönlendirmede tecrübeli olan iş sahibi insanların, yani başka girişimcilerin, deneyimli girişimcilerin, yeni kurulmuş girişimcilere hangi doğrultuda ilerlemeleri hususunda danışmanlık hizmeti vermesi özellikle kadınların iş dünyasında karşılaşılabilecekleri yararlı çevrelerle tanışması, yeni bir iş çevresinin içine girmesini sağlaması, bu yeni iş çevresi dediğimiz vakit sadece yerel ya da bölgesel olması gerekmiyor. Bazen ülke ötesi, ulus ötesi bölgesel iş birliklerin sağlanması da olabilir. Girişimci kadının başka ülkelerdeki fuarlara katılımlarının sağlanması, özelliklede internette, web ortamında pazarlama imkanlarının sağlanması konusunda danışmanlık hizmetleri şeklinde oluyor. Yine bir diğer boyut da faaliyette bulunan işletmenin kredi fiyatları konusunda bilgilendirilmesi, çünkü genellikle kadınların kurdukları işletmeler daha çok hizmet sektöründe oluyor, hizmet sektöründe de ki işletmelerin banka kriterlerini yerine getirme açısından pek elverişli bir konumda değil.

Çok faal olan projeler de var. Bu tip desteklerin verildiği, kadın girişimciliğini geliştirici projeler. Bu projeler başarılı olmaları ölçüsünde buldukları illerdeki yerel yada ulusal otoriteler tarafından, yani yerel yönetim veya hükümet tarafından pilot örnek proje olarak alınıp, başka yerlerde uygulanmaya başlanıyor, en çok bu konuda adı geçen biraz önce dediğim iş direktifleri projesi, bunun başka yörelerde, kentlerde uygulanması için, çeşitli ülkelerde hükümet politikası haline geldiğini görüyoruz.

Tabi ki başarısız örnekler de vardır. Proje itibariyle söylüyorum, bu özellikle girişimci olma vasfına çok fazla haiz olmayan kadınların, bir işe girmesi durumunda, bir süre sonra o işletmenin başarılı olmamasından ileri geliyor.

Yani girişimcilik kuşkusuz desteklemeye değer ama herkesin yapabileceği bir şey değildir. Yani kadınların da bununla ilgili bir takım yetenekleri öğrenmenin dışında, kendini de geliştirmesi lazım ki, daha sonra o alanda ayakta kalmayı başarabilsin.

Bir diğer mevzu da kadınların çok düşük geliri ve rizikolu faaliyetlere yönlendirilmesi endişesi, bu hizmet sektöründe karşımıza çıkıyor, çocuk bakım faaliyetinde emeğinin karşılığını alıcak bir fiyatı çocuğunu baktıran aileden, anne babadan isteme konusunda, talep etme konusunda yeterince net davranmadığı vakit, emeğinin karşılığını alması söz konusu olmuyor. Bu yüzden kadınların kar amaçlı olmayan şirketleri, kooperatifler üzerinde örgütlenmesi önem taşıyor.

Şimdi Nisan – Mayıs aylarında Türkiye de ve diğer Akdeniz ve çevre ülkelerde, Ürdün, Suriye, Filistin, İsrail ve Kuzey Afrika paktımız Cezayir, bu ülkelerde yürütülen bir takım atölye çalışmaları oldu. Burada kadınların çalışmaya katılması önündeki engeller, bir kadının iş kurması ve finans kaynaklarına ulaşmasındaki tüm engeller tartışıldı. Bunlarda çok ana başlıkları itibariyle bu pazardaki kadınların ortak sorunları, hemen başlamak istiyorum;

Dışarda, yani her gün dışarda çalışmanın kadına uygun görülmemesi, kadının yeri evidir anlayışı ve kadının girişimci olmasının hiç uygun görülmediği bir sorun olarak karşımıza çıkıyor.

Girişimcilik kültürü yoksunluğu, iş kurma becerilerinin yokluğu, sosyal becerilerinin yokluğu, özgüvenin yokluğu, destekleyici çevre yoksunluğu, iş fikirlerini yaratıcılık yoksunluğu, genel girişimcilik konusunda danışmanlık hizmetlerinin olmayışı, kendi işletmesini kurmuş kadınların aralarında herhangi bir örgütlenmenin olmaması temel sorunlar olarak karşımıza çıkıyor ve tabi ki buna sermayeye

erişmedeki zorluklar ekleniyor, kredi alma korkuları ekleniyor, finans hizmetlerindeki belirsizlik ve micro finans kuruluşlarının birtakım ülkelerde olmaması ekleniyor. Bir diğer sorunda tabii biraz önce belirttiğim gibi kredi alımında teminat istenmesi ve kadının bunu yerine getirememesi.

Tabii ki çözüm önerileri de tartışıldı ve sonuç olarak girişimciliğin mutlaka eğitim programlarının, okul müfredatlarının bir parçası haline gelmesi, öğretmenlerin bu konuda eğitilmesi, iş yaşamında eşit fırsatlar doğrultusunda kadın ve erkeğe eğitim verilmesi ve kadınların yeniden eğitim için, girişimciliğe yöneltmek için cesaretlendirilmesi ve küçük iş yerlerindeki kadın girişimciliğini destekleme merkezlerinin kurulması, burada çeşitli eğitim hizmetlerinin verilmesi, başarılı iş kadınlarının rol olarak, örnek olarak topluma tanıtılması, iş kadınlarımızın deneyimlerini anlatan katalogların hazırlanması ve yeni sektörlere ulaşım konusunda atölye çalışmalarının yapılması çözüm önerileri içinde sayıldı.

Yine mali kaynaklar itibariyle, garanti fonu oluşturulması, uluslararası kuruluşlarla lobicilik faaliyetinin oluşturulması ve bu yolla kaynak temin edilmesi, küçük işletmelerdeki vergilerin azaltılması ve micro kredi kurumlarının oluşturulması.

Şimdi micro kredi kurumlarına ilişkin son örneği vererek sözlerimi tamamlayacağım. Vermek istediğim örnek FABEM adını taşıyan, bağımsız, kar amacı olmayan bir şirket, Bu şirket kadın girişimcilere micro kredi veriyor. 1999 yılında Filistin de " Save the Children" "Çocukları kurtaralım" adlı bir örgüt tarafından başlatılan bir program, ve bu şirkete aktarılan kaynaklarda, bu örgütün ABD ve İngiltere şubeleri tarafından, ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı tarafından, İrlanda yardım kuruluşu tarafından ve bir vakıf tarafından

sağlanıyor. Ve ciroları 1.1 milyar dolar, pardon 1.1 milyon doları buluyor.

Ve burası kadınlara, önce küçük tutarlarda başlıyor ama, geri ödedikten sonra daha yüksek miktarlarda almaya hak kazandıkları krediler veriyorlar. Burası sosyal amaçlı bir şirket olduğu halde piyasanın koşullarına uygun faaliyette bulunuyor. Çünkü sürdürülebilirliğin sağlanması açısından son derece önemli. Çünkü kadınlara sürekli yardım kaynaklarından sağlayamayacağıını biliyor, bunun farkında ve bu yüzden de verdiği kredilerden %2 gibi cüzi aylık faiz oranıyla geri alıyor. Aynı şekilde kredi verdiğinde bundan başlangıçta harç alıyor. Kredi tutarı başlangıçta 200 \$ dolar, 200 \$'ın 6 ay sonunda ödenmesi gerekiyor. Ondan sonra bunun 2 katına çıkan bir tutarı, 40 haftalık yaklaşık 10 aylık bir süre için almaya kadın hak kazanıyor.

Burada önemli olan grup sorumluluğunun varlığı, bireyden herhangi bir teminat istenmediği için, teminatı grup sağlıyor, 5-6 kişiden oluşuyor gruplar, her gruptaki diğer bireyler içinde sorumluluk taşıyorlar.

Eğitimden geçerek bu faaliyetin içine giren kadınlar ve her 2 haftada bir, düzenli yaptıkları toplantılarda, aldıkları borçlarında, üzerlerine düşen kadarını geri ödemek zorundalar. Kadınların girişimcilik faaliyetlerini ne kadar geliştirdiklerine ilişkin çok sayıda örnek var.

Filistin için bu çok önemli, çünkü bağımsız bir grup yok, iş imkanları son derece sınırlı ve gidip İsrail de çalışıyorlar, sınırlar kapalı olduğu için her türlü iş imkanı kesiliyor ve bu proje giderek yaygınlaşarak bir kesime kredi veriyor, amaçları da olabildiğince kredi verdikleri kesimin çoğalmasını diliyorlar ve kitleyi genişletmek istiyorlar.

Ve bir örnekle bitiriyorum. Bu projeden kredi almış bir kadın, Vasfiya'nın kocası 13 yıl önce ölüyor, 6 çocuğuyla geriye kaldığı vakit, ilk başta

gözleme satarak yaşamını sürdürmeye çalışıyor. Ancak çok sınırlı bir gelir elde ediyor bundan, bunun üzerine bu FABEN 'i duyduğu vakit, köyde bir grup oluşturuyor ve ilk kredisini alıyor, üretimini artırıyor,gözlemeyi daha çok satıyor, biraz daha fazla para kazanıyor.Ve yeniden kredi alarak gözlemenin yanında başka şeylerin ticaretini yapmaya karar veriyor.Önce yakın olan Ürdün 'e gidip kıyafet alıyor ve köyde kıyafet satmaya başlıyor,işlerini biraz daha büyütüyor.Bunun üzerine gidip Ürdün'den cam eşya alıyor ve bunu da köyde satmaya başlıyor.Tabi çocukları esas itibarıyla kendisine yardımcı oluyor, en yakın kasaba dükkanları bile ondan mal almaya başlıyor. Bir süre sonra bir iş kazası geçiriyor,yanıyor, yandığı için artık sıcakta çalışmıyor ve gözlemecilik faaliyetini tümüyle bırakıyor. Geriye sadece kıyafet ve cam eşya ticareti ile uğraşmak kalıyor.Görüşmenin yapıldığı zaman en son aldığı 1000 \$ kredinin borcunu ödemekle meşguldü ve bunu bitirdikten sonra daha büyük kredi alıp büyük bir iş üzerinde çalışacakmış.

Bu örnek bizim için önemli, bu kadar küçük miktarla başlayan şeyler yoksullukla mücadelede ve insanların yaşamlarını sürdürülebilir bir gelir elde etmesinde çok önemli rol oynuyor ve Türkiye de , bizim ülkemizde hemen hiçbir kredi kurumu yok,önümüzdeki dönemde kadın girişimciliğini desteklemek için bu konuda neler yapılabilir diye daha fazla kafa yormamız gerekiyor. Teşekkürler.

Nurcan BAYSAL

Gülay hanım kadın girişimciliğini desteklemeyi anlatmışken bende bir örnek vermek istiyorum.Buraya gelmeden önce bize yapılan başvurulara şöyle bir göz attım.Yaklaşık 4 yılda 700 kadar girişimcinin, girişimci adayının bize, bizim büromuza, Diyarbakır GAP-GİDEM 'e

başvurduğunu gördüm.Fakat maalesef bu 700 kişiden sadece13 tanesi bayan ve bunlardan kendi işini kurmuş olan sadece 3 kişi var. Açıkçası bu alanda, yeni yapılanma sürecinde, girişimcilik hizmetlerinden kadınları daha fazla nasıl faydalandırabiliriz diye düşünüyoruz GAP-GİDEM olarak.

Bu kısa bilgiden sonra bir takım projelerimize destek olmuş ve tek erkek panelistimiz olan Ercan beyi davet ediyorum

Ercan ÖZMEN

Merhabalar ben bu toplantıya somut projelerden aktarım bulunmak için katıldım. Bu konuda ben Diyarbakır'da kadınlar neler yapabilirler diye düşündüm. Diyarbakır dünyaca tanınmakta, ihracat sektörü gelişmekte ve burada birçok atık malzemeler var ve bunlar nasıl değerlendirilebilir. Bu anlamda bir başka sorun , bunları değerlendirmek için neler yapabileceğimizi düşündüm az sonraki ve şu andaki göreceğimizin proje ortaya çıktı , bu nednele daha çok monitörden izleyeceğiz, çok fazla şey söyleme gerek yok. Sonuçta söylenecekleri diğer insanlar ifade ettiler. Söyleyeceğim atık mermer parçalarının kadınlar tarafından özellikle belirtmek istiyorum, kadınlar tarafından tekrar değerlendirilmesi ile ilgili bir proje. Bu projede mermer, mozaik halı yapılması, yani atıkların çöpe atılması yerine, bir ekonomik değer kazanması ülke ve bölge tanıtımını sağlamak. Çünkü projeler bu bağlamda etkili olabilen şeyler bölge ekonomisinde kalkınmasına katkı sağlamak.

Projenin en etkili merkezi yanı insanların ellerindeki bir işi değiştirmek, ve projede kullanılan malzemeler buradaki kurumlardan, işletmelerden sağlanabilir ve kadınların biraz önce söylediği gibi evlerinden çıkması açısından önemli. Zaten

erkeklerin bu işi yapması mümkün değil, yani çok zor hanımların yapması daha iyi. Bir şeye sapsızmadan yaptıkları kadar kazanmaları, açıkcası kadınları üretime kazandırma gayesi.

Bu projede neden kadınlar: kadınların yetenekleri uygun, birazdan göreceğiz bu işi erkekler zaten zor yapar kadınları üretime katmak gerekiyor. Yetenekleri uygun kadınlar hamarat kadınlar, yetenekleri uygun bütün işleri özde yapan kadınlar, ama yetenekleri ve rda yani işi yapabilecek olanlar onlar ama bir köşede duruyorlar. Peki bu yetenekler nasıl değerlendirilebilir, bu işler nasıl yapılabilir, bunu düşünerek ve yapabildiklerini, yapabileceklerine rehber olacak ,onları yapmaya çalıştık.

Bu konuda çok fazla şey söylemeye gerek yok. Bu arada bilgisayar arızalı gibi.

Nurcan BAYSAL: Monitörden gözüküyor mu?

Ercan ÖZMEN: Valla şu an teknik bir arızaya maruz kaldık gibi.

Burada birkaç tane örnek var. Bir kere mermer mozaik işinin seçmemin temel nedenlerinden biri yörede bulunması, bu malzeme burada çöpe gitmekte, ve bu malzemeler tarihten aldığı bir güçle moda denilen şeyi halen sürer bir hale getirmekte

Taşları işleyebilmek bunların çok çeşitli alanları var bunlara pazar sunmak, buradan ekonomik gelirler elde etmek mümkün. O zaman neden olmasın pazarın %50'si özellikle mermer mozaik kullanımının ve pazardaki yeri ihracatın %50'den fazlası ihracat, ülkenin ekonomisi belli mermer mozaik mimaride kullanılıyor. Şimdi birazdan göreceğiz, mimaride farklı boyutlar getiriyor.

Az önce söylediğim gibi Diyarbakır'da 1999'da yapılan araştırmada 15 tane yeşil renkte taş var. Bu GAP-Gidem in yapmış olduğu bir

araştırma ve bu taşlar 99'dan 2001'e kadar daha da artmış durumda ve burada aslında birkaç fotoğraf var, bir kilim bir halı..

Nurcan BAYSAL

Bir takım aksaklıklardan dolayı Ercan Bey kusura bakmasın, çünkü hakikaten yaklaşık 1-2 haftadır projektör aleti bulmaya çalışıyoruz ama maalesef bulamadık. Ve ben yaptığımız projelerle ilgili bu noktada bir bilgi vermek istiyorum. Bizim GAP-GIDEM olarak OHAL Valiliği ile birlikte yürüttüğümüz "Bazalt taşı işleme projesi" var. Bilsedim birkaç örnek getirdim, biliyorsunuz Diyarbakır'ın büyük bölümü Karacadağ volkanik taşlarla kaplı ve biz bundan 1,5 yıl önce bu köylerde yaşayan insanlara bu taşları nasıl keseceklerini öğrettik, yani bir şekilde şöyle olacak, böyle olacak diye. İlk başta katılım çok azdı fakat daha sonra katılımlar arttı ve çoğalmaya başladılar. Şuan yaklaşık 500 köylü bu projede çalışıyor ve bu köylülerin işi yoktu, mevsimlik işçilerdi. Şu anda çok iyi kazanıyorlar, ayda 300-400 milyon arasında bir köylünün para kazandığını söyleyebiliriz.

Yapmaları gereken tek şey bahçelerinde bulunan bazalt taşıyı alıp 8'e 8 yada 10 'a 10 olarak kesip satmaktır. Bu yüzden bu proje bizim için çok önemli, geçenlerde Antep'ten köylüler gelip bizim köylülerden iş istemişler. Bu hem sevindirici hem düşündürücü.

Şimdi ben sıradaki konuşmacıya geçmeden önce bir iki bilgi daha vermek istiyorum. Bu micro girişimciliğin sektör ağına baktığımız zaman kadınların yine en çok % 26 sinin parekende satış sektöründe olduğunu, % 19 unun giyim ve aksesuarda, yaklaşık %13 ü el sanatlarında, % 9 'u kişisel alanlarda çalıştığını

görüyoruz.Bu azalarak farklı sektörlerde devam ediyor.

Fakat aslında dikkatimi çeken kadınların yeni işletme kurma nedenleri. Kadınların yaklaşık % 24' ü bağımsız olma isteğiyle işletme kurmak istediğini belirtmiştir. Bu bağımsız olma beklentisi, kişisel bilgi hedefleri, aile içi işletmeyi devralmak,yapacak başka bir işinin olmaması, çalışma koşulları ve süresi şeklinde geliyor.

Şimdi bu kısa bilgilerden hemen sonra ben WALD' dan Sayın Nevhan Varol Yüce' ye sözünü veriyorum.

Nevhan VAROL YÜCE

Hepimiz yorulduk ama. Herhalde sondan bir önceki konuşmacı olarak, 10-15 dakika içerisinde konuşmamı sınırlı tutarak hep beraber tartışmayı açmak yolunda ilerleyeceğim.

Öncelikle hepiniz hoşgeldiniz, Kadınlarla bir arada bulunmaktan mutluluk duyarak konuşmama başlamak istiyorum.

Bu proje, bir girişimcilik projesi anlatmayacağım size, birde ben bir deprem sonrasında yaşanan deneyimin girişimcilik aşamasına nasıl geldiğini göstermek istedim.

Zelal sabah deprem bölgesindeki kadınların durumunu anlattı. Dünyada ve ülkemizde yaşanan örnekte kadınların depremle gıdikleri afet dönemlerinde, savaşta,içinde buldukların şartların ne kadar zorlaştığını, tek hakim oldukları alan, hakimseler eğer, evlerinin içinde de büyük sorunlar yaşamalarına rağmen,bu alanı kaybeden kadınlar, normal yaşam süreçlerini planlı olarak yaşamaya başladılar.

Bizim projemiz "Kadının Statüsü Sorunları Genel Müdürlüğü" den alınan hakikaten pilot proje diyebileceğimiz, mali desteği çok az sınırlı bir proje idi. Ve kadınlara neyin götürebileceğini en başta çok düşündük. Ve bu amaçla deprem

bölgesine giden pek çok kuruluştan biriydik. Hem gönüllü çalışmalar yaptık, hem dışardan aldığımız fonlarla çeşitli projeler yürüttük.Ama herkesin her kesimin ve bizim gözlemlediğimiz tek bir şey vardı.Zamanla bölgedeki yardımlara giren kişilerin sayısı azalacaktı, ya bunlar gittikten sonrası...

Yardımların yapıma biçimlerinden kaynaklı bir şey, ilk başta düşünülmedi ama kadınları pasifleştiren bir süreç içine girdik hep beraber.Yardım alanlar ve yardım verenler şeklinde yürüyen bir sürece girdik, biz bu kıt kaynağı nasıl dönüştürebiliriz diye düşündük ve o amaçla kadınların buldukları bölgelerde ve yardımlar gittikten sonrada kendi yaşamları için birşeyler yapabilmeleri sorunlarına yönelik çözüm arayışlarına girmeleri ve kendi seslerini duyurabilmelerinin önemli olduğunu anladık ve bunun üzerine gitmeye karar verdik.

Dolayısıyla ben sabahtan beridir yapılan konuşmalarda bir girişimcilik projesi olmamasına rağmen, güçlenmenin, örgütlenmek anlamında haklarını elde etmek için, bunun içine ekonomik haklarımız giriyor ve bütünsel bir bakışla sırf örgütlenmenin ve güçlenmenin önemini, genelde kadınlar üzerinde nasıl yaparız diye tartışmamızı bu zemin üzerine oturttuk.

Kadınlar örgütlenme ve güçlenme üzerinde çalışırken, aynı zamanda kadınlara hizmet götüren yerel yönetimlerin, afetle başlayan kriz dönemlerindeki normal iş hacimlerinde, kadınları görmeyen bir politika üretirken ileride bu politikayı nasıl değiştirebileceklerine dair ufak dokundurmalar yapabilir miyiz endişesi taşıdık.

Bu vesileyle 2 grubumuz vardı, biri kadınlardı diğeri yerel yönetimlerdi. Kadınlara yönelik olarak bir dizi eğitim programı demeyeceğim, tanışma ve birlikte olma çalışmasıydı. Bir arada olmaya kendi beklentilerimizi sağlamaya, bu beklentiler

doğrultusunda, hep birlikte ne yapabiliriz tartışmak için birlikte olacağımız platformlar yarattık. Mekanımız yoktu, bunun için depremzedeler derneğinin bir odasında, kimi zaman kadınların evlerinde, çadır kentlerde toplanarak yaptığımız toplantılarla bu süreci genişlettik.

Neler yaptık bu toplantılarda, neler konuştuk. Öncelikle birbirimizi tanıdık, her ne kadar yan yana otursak da, beraber yaşasak da birbirimizi tanımadığımızı, farklılıklarımızı görmediğimizi ve kabul etmediğimizi gördük. Bunun için bir arada olabilmek ve sorunlarımıza, ortak sorunlarımıza çözüm arayabilmek için birbirimizi ve değerlerimizi geliştirmeye karar verdik. Hedefler koyduk, kişisel hedeflerimiz kadar grup olarak hangi hedeflere ulaşmamız lazım. Bölgedeki kadınlar için neler yapmamız lazım bunları tartıştık. Kaynaklarımız nelerdi, kaynaklarımız, sermayemiz yoktu ama genel anlamda bize gelen fonlar olsun, yasal anlamda verilen haklar olsun, karar mekanizmaları çalışmasa da , bütün bunlar var olan, işletilmeyen veya yetersiz kalan kaynaklardı.

Bunları nasıl işletebiliriz üzerine çok toplantılar yaptık ve tartışmalar yaptık. Artı en temel sorunlardan biri de para kazanmaktı. Yine karşımıza para kazanmak çıktı. Ama herhangi bir girişimciliği üretmeye ve bu girişimcilik bazında birlikteliği götürmeye yönelik herhangi bir yardımı yapmak için, ileride biz bu süreci nasıl tanımlar ve örgütlenme yolunda ilerlerken girişimciliğe nasıl kaydırırız tartıştık.

Hem para kazanmak, hem sesimizi duyurmak, politikaları etkilemenin gerekliliğinden bahsettik. Ekonomik anlamda da, dolayısıyla çabuk ilerlemek için, karar mekanizmalarına girmek için, birlikte çalışmak, birlikte üretmek gerekiyordu. Bu alanda bir kooperatif, kooperatif örgütlenmesi

üzerinde bir dizi toplantı yaptık. Çünkü dernek kurmak, vakıf kurmak, şirket kurmak ve kooperatif kurmak bunların hepsi bir seçenekti ama var olan yereldeki kadın örgütlenmesini hem ekonomik anlamda, hem sosyo-kültürel anlamda, politik anlamda beraber götürebilecek bir yapıyı aradık. Vakıf bu anlamda sosyal ve kültürel çalışmaları götürmek için önemli bir araçtı ama sermayemiz yoktu vakıf kuramıyorduk. Dernek çeşitli yasal süreçleri bakımından dezavantajlı olabilirdi. Şirkette sermaye gerektiriyordu hem de kendi içindeki ekonomik süreç nedeniyle kadınların bilmediği, içine girmediği, alışık olmadığı bir alanı oluşturuyordu.

Kooperatif, demokratikleşme, şeffaflık, sürdürülebilirlik, kadının katılımı, aktif katılımı, katılım gibi süreçleri bünyesinde toplayan bir süreç olmasına rağmen, alışık olmadığımız, kültürel anlamda alışık olmadığımız bir süreçti.

Bütün bu süreçler üzerine , pardon bütün bu süreçleri tartışırken örgütsel anlamda, kurumsallaşma anlamında tartışmaları yaparken, yasal süreci arkaya atarak bir kültür oluşturmaya karar verdik hep birlikte.

Birlikte çalışmanın, birlikte hareket etmenin kurallarını koymaya çabaladık, hedeflerimizi belirledik. Arkasından da projenin bitme aşamasında da yasal süreci başlatmak durumunda kaldık, şu anda Değirmendere'de bir kadın kahvesi çalışıyor. Çok kıt kaynaklarla, hem kuruluş anlamında, kuruluş maliyeti anlamında, kadının elinde çok kıt kaynaklar vardı.

Ama kadın hareketi içindeki arkadaşlar, kendi öz kaynaklarını kullanarak bu yasal süreci başlattılar. Şu anda yürüyen kafeteryanın kira sorunu için kendi içinde dönüşümlerle aldıkları yardımlarla, başladıkları süreçte sıkıntı yaşıyorlar. Çünkü sermayeleri yok, bir yuva kuruyorlar ama bu yuvanın da sermayesi

yok, çeşitli yardımlarla, kendi buldukları Sivil toplum kuruluşlarından, yerel yönetimlerinden aldıkları desteklerle bir yuva kuruluşu, çocuklara yönelik bir etüt okulu açılışı hazırlıdındalar.Ama hem maddi anlamda sıkıntı yaşayacaklarını biliyorlar, hem de bu etüdü bir arada tutacak atmosferi, devamlılık anlamında, motivasyon kaybetmemesi anlamında zorluklar bekliyor onları.

Ama bununla birlikte çalışmalarını yürütme kararlılıkları var. Dolayısıyla burada kurulacak veya Türkiye'nin herhangi bir merkezinde kurulacak olan veya kurulmuş olan, her türlü örgütlenme hareketinin, birbiriyle ilişkili olması gerekir ancak bu ilişkiyi ayakta tutabilecek ve zenginleştirebilecek güçtedirler.

Kadınların her yerde üretebildikleri ürünleri, farklı kentlerde kadınlar aracılığıyla pazar bulabileceğine ben şahsen inanıyorum. Yerel anlamda üretilen malların yerelde kalmayıp, farklı kentlerdeki kadınlar aracılığıyla o kentlere yaygınlaştırılması, farklı ürünlerin farklı kişilere gitmesini sağlayacaktır ve bu bir ilişki ağı olmak durumundadır.Dolayısıyla hem örgütlenme, hem sorunları aynı anda tartışmak ve bir ilişki sistemi geliştirmek. Sanırım hepimizin tartışması gereken noktalardan biri de bu. Sorular ve cevaplarla gitmek benim içinde kolay oluyor. Onun için konuşmayı daha fazla uzatmadan hepimize teşekkür ediyorum.

Nurcan BAYSAL

Şimdi son konuşmacımız KDEV' in desteklediği bağımsız kadın grubundan, Haniye Yazıcıya veriyorum.

Hamiye YAZICI

Merhabalar ben İzmit'ten deprem bölgesinden geliyorum. Orada depremi yaşamış

pek çok insandan biriyim. İki yıldır prefabrikte yaşıyorum, iki yıl içerisinde öğrendiklerim 34 yılda öğrendiklerimden çok daha fazla şeyi öğrendim. Ayrıca KDEV 'e teşekkür etmek istiyorum desteklediği için.

Depremden sonra bağımsız bir kadın kooperatifinin kuranlardan biriyim, şimdi size nasıl başladığımızı neler yaptığımızı ve nasıl kooperatifleştığımızı anlatacağım.

Her şeyden önce kendime güvenmeyi öğrendim. Bu iki yıl içerisinde, çocuğumu yuvaya vermeyi istedim ve verdim bu arada yuva yönetimi kuruluna girdim. Aynı zamanda kadın merkezindeki faaliyetlere başladım. Başladım ve yuva yönetim kurulunda, herkesin düşüncelerinin değerlendirildiği, değerlendirilip ortak kararların alınması ve çözümlerin beraberce hazırlanması beni çok etkilemişti. Herkese değer veriliyordu. Yönetim kurulu üyelerinin konuşması yasaktı ama ben de kendimi onlardan, dernektekilerden biri olarak görüyordum. Merkezimizde herkesin dinlenilmesini istiyorduk.

Arkadaşlarla prefabrikleri dolaşmaya başladık. Bu arada kadınların sorunlarını dinliyorduk, yardım etmeye çalışıyorduk. Herkes çok samimiydi ve beraber yapabileceğimiz pek çok iş vardı. Merkezde bir araya gelip sorunları tartışıyorduk. Bu sorunlar neydi ve nelerdi. Kimlerden yardım almalıydık, tabii ki vakıf her zaman yanımızdaydı ve bize yol gösteriyordu. Bizim ortak sorunumuz depremde binalar yıkılmıştı. Bu konuda bir yardıma ihtiyaç, bilgiye ihtiyaç vardı. Aynı sorunları yeniden bir daha yaşamak istemiyorduk. Ortak karar alıp kalıcı konutları, aldığımız bilgiler doğrultusunda yapmaya başladık. Bir yandan yuvaya gelip çeşitli faaliyetler yapıyorduk. Bazıları kermes, çaylar arkadaşlarımızın yaptığı el işleri için belediyelerden dükkanlar istiyorduk. Pazarlayabileceğim,

satışlarını yapabildiğimiz, ayrıca çok dar gelirli oldukları için ve onlara yardımcı olmak için, ayrıca merak ettiğimiz konularda ve dinlediğimiz şeyleri öğrenmek için merkezimize bilirkşi çağırıp onlardan yardım istiyorduk. Örneğin; doktor ve ebeler gibi, o kesim zaten kırsal bir kesimdi, bize bu konuda çok yardım ettiler. Ayrıca yaptığımız ve yapmaktan zevk aldığımız atık kağıdı yeniden değerlendirip kullanıma getirmek, KADAV 'dan gelip bize kağıt yapmasını öğrettiler.

Çeşitli ürünler üretilip bir yandan kendimize pazar arıyorduk. Başka neler yapabiliriz diye kafamızdan geçenleri sesli olarak düşünüyorduk. Hatta gece gündüz düşünüyorduk. Vakıftan gelen hedef doğrultusunda kalıcı konutları kurmaya karar verdik. Tabii ki bu konutlar, bir sürü amaçlarımız vardı. Amaçlar çok olanaklar kısıtlıydı ama yine de biz yapabileceğimiz var diye düşündük. Tek başına kazanılan 3-5 kuruş tek başına işe yaramıyordu. Aydan aya topladığımız normalde kendimizin koyduğu denkleştirdiğimiz paralarla konutları kurmaya karar verdik. Esas amacımız iş kurabilmektir.

Gruplar kurduk, zor durumda olanlara yardım etmek istedik. Bazıları hak sahibiydi, bazıları kiracıydı, kiracı arkadaşlarımız için yapabileceğimiz şeyler var diye düşündük. Bu uzun sürmedi KDEV destekleri doğrultusunda kooperatif kurmaya karar verdik. Bir kısım arkadaşlarımızdan sonra, nasıl ayakta durabiliriz diye düşündük.

Şu an evlerimiz var arkadaşlarımız var. Bu kadar aşamadan sonra kendi evimizi kendimiz yapacağız. Artık kendi ayaklarımızın üzerinde durabileceğimizi düşündük, ve artık kendimizi kooperatifleştirmeliyiz diye düşündük. Adını emek kooperatifi koyduk, bizde varız dedik. Birçok insandan faydalıyız bu ülkede geri plan değil ön plandaki kadınlar olarak tüketici değil üreticimiz.

Tabii ki bunları yaparken bize sonsuz desteğini veren KDEV 'e teşekkür ederim ayrıca sizlere söylemek istediğim bir şey var. Üretim olmuştur ve geri dönüşü yoktur ama bizler depremden sonra yardımlaşmayı öğrendik, elbirliğiyle çok güzel şeyler yapabileceğimizi gördük, kendi deneyimlerimizi başkalarına anlatarak onlara destek sağlayabiliriz. Biz yaptık onlarda yapar. Teşekkürler.

Nurcan BAYSAL

İşte herkesin beklediği soru-cevap bölümüne geçmeden önce, birkaç duyuru yapmak istiyorum. Öncelikle bu akşam düzenleyeceğimiz Diyarbakır Gecesi Kervansaray Otelinde değil, Prestij Otel' de gerçekleşecektir ve yarın ki Grup çalışmalarını GAP-GİDEM de, Kültür Sarayı 5. katta saat 09: 00 'da gerçekleşecektir. Bu nedenle grup çalışmalarında yer almak isteyenler kayıtlarını kayıt masasında yaptırınlar.

SORU - CEVAP

NOT: Her imleç bir konuşmacıyı göstermektedir, bu bölümde herkes tartışmaya katıldığı için isimler belirtilmemiştir.

Nurcan BAYSAL

Ve şimdi soru cevaplara geçmeden önce, yarınki atölye çalışmalarımız için ben bir soruyla başlamak istiyorum. Size "Acaba buraya hangi niyetle geldiniz", sorusunu sormak istiyorum. Bu bizim için çok önemli, kadın sorunlarını tartışmaya mı?, iş fikirlerini tartışmaya mı? Yani ne olarak geldiniz, biraz da bu konudaki fikirlerinizi alırsak bizim için önemli bir gelişme olacak. Teşekkür ediyorum.

Bu arada ben sorulara geçiyorum, panelistlerimize sorular sorabileceğin, iz gibi, genel sorular da sorabilirsiniz.

- ☒ Biz buraya kadının bilinçlendirilmesi ve ekonomiye kazandırılmasına ilişkin bilgi almaya geldik. Kızıltepe'de bazı işler yapmak istiyoruz, bilinçlenmeye geldik.
- ☒ Diyarbakır da bildiğim kadarıyla bilinen olaylar yok. Kadına yönelik iş alanlarına ilişkin bilgi almaya geldim.

Nurcan BAYSAL : Başka konuşmak isteyen buyrun.

- ☒ Artık evde çalışanlar olmak yerine bu pazarda çalışmak, kooperatif kurmak istiyorum. Diyarbakırlı olarak ve bildiğim kadarıyla siyasî gibi olaylar artık yok. Büyük şehirlerde, az önce Ercan Beyin anlattığı şu taşlarla ilgili iş İstanbul da yapılıyor, onların yaptıkları, emeği fakat o kadar değerli değil. Onun yaptığı tablolar

çok güzel ama çok düşük ücretlere satma olayı var.

- ☒ Kadınlara destek verip, ama bir yandan da onları ağaç gibi köreltmeyip, dışarıya yönelik bir şeyler yapabilmeli, eğer sürekli evde iş, tamam otur sana veririm, verip verip sonra, fakat kadınları hem bilgilendirmek, yani yaptığı iş nedir? Bu konuda bilgilendirilmeli, belli bir eğitim almalı, eğitimle birlikte kendini geliştirebilmeli, emeğin ne olduğunu bilmeli. Eğitimin yanında kooperatif kurmak, kooperatif kurup da evini satmamak ne bileyim hizmetin ne olduğunun bilinmesi bunlar bizim amacımız. Mesela emek ne, emek ne kadara fiyatlandırılır, kooperatifin amacı ne, bu gibi konulara biraz değinilmesi, mümkünse kadına iş sağlamanın yanında bazı şeyleri düşünebilmek, onun yanında mücadele edebilmek, çabalamak ben 11 yıl emek vererek çalıştım ve hiçbir zaman dışarıya da çıkmadım. Fakat oturduğum çevrede, iş yaptığım sürelerde, yenilmediğim sürece beni tanıdılar. Ama aldığım para emeğimin karşılığı değildi.

Nurcan BAYSAL : Kadınların yaptığı çalışmalar bu konularda biraz daha derine inilecek.

- ☒ Benim kendi düşünceme göre girişimciler, bir patron veya işveren olarak görülüyor. O kadar olmamalı, çünkü patron işçi ilişkisi içinde işler yaptırılırsa bazı problem, engeller var. Zaten kadın girişimciliği var yok gibi..

Nurcan BAYSAL : Evet başka, buraya neden gelmek istediğini anlatmak isteyen var

mi. Bu arada panalistlerimize soru sormak isteyenler sorabilir.

☒ Aslında kadınlar girişimcilikte erkeklerden destek almıyorlar ve erkekler tarafından engelleniyorlar. Aslında erkeklerin kadınlara teşekkür etmesi gerekiyor kadınlara, iş yapmak istedikleri için.

☒ Korkuyorlar.. korkudan hem destek vereceğiz diyorlar hem engelliyorlar.

☒ Kooperatifleşme, belki de dosyalarla süregelen bir kavram....

Nurcan BAYSAL : Pardon herkes duyuyor değil mi.

☒ Ama kooperatifleşmenin, bir beş yıl sonrası ya da bir yıl sonrası, yada kooperatifleşmenin tam olarak kapsamı ne, sınırları ne, neler yapılabilir bu konuda.

☒ Kooperatifleşmeyi biz tartışırken, biraz önce sizin de bahsettiğiniz gibi varolan kaynaklarımız açısından, ki bunu örgütlenme biçimi olarak gördük. Bir kadının kurumsallaşan bir örgütlenme içerisine girmeleri ki varolan kaynakları açısından en uygun örgütlenme modeli nedir diye görüştük ve tartıştık. Tabi ki kendi içinde böyle avantaj ve dezavantajları var. Ama sanırım hangi örgütlenme modeline girersek girelim bizim 5-10 yıl sürdürülebilirlik anlamında bir öngörümüz ve deneyim, sermaye anlamında zaten imkanlar kısıtlı bu yüzden hangi örgütlenme modeli içinde olursa olsun kadınlar için uygun modelin gerekliliğini tartışarak bunun önünün açılması gerekiyor. Ben biraz baktım, kooperatifleşme süreci Dünya da nasıl gelişmiş diye. Afrika ve Asya'da koloni

zamanlarında oluşturulmuş bir yapı bu, Afrika ve Asya da İngiliz ve Fransızların gittiği dönemde var olan, malzemelerin pazarlığı için yapılan örgütlendirilmiş bir model ve bu model erkeklere göre düzenlenmiş, kadına açık olmayan bir model, varolan bütün yapılarda olduğu gibi. Ama zamanla kooperatifleşme, her sektörde ve örgütlenme biçiminde kadının içine dahil edilmesi tartışmalarıyla birlikte tekrar değerlendirilebilir mi anlamında tartışmaya açılan bir model olarak karşımızda. Bu yüzden kendi değerlerimiz ne olacak, arkadaşımın söylediği işçi ve işveren ilişkisi anlamında örgütleneceğiz. Yoksa bir eşit haklar, eşit saygı, ortak pay elde etme ve ortak amaçlı gitme biçiminde bir model geliştirmeliyiz. Bu kavramlar içerisinde onu tartışmak önemli. Yeni olması soru işareti olabilir ya da dezavantajları olması soru işareti olabilir. Ama her türlü örgütsel biçim için soru sorulacaktır. Dolayısıyla kadına duyarlı hale getirmek için ne yapabiliriz onu tartışmak lazım.

☒ Ben bir cümle daha eklemek istiyorum. Kooperatifleşme gerçekten severek çalıştığım bir alan, kadınlar tarafından kullanılan bir model, yöntem ve kadınlar tarafından kullanılan çok uygun kooperatifler var, üretim kooperatifi, konut kooperatifi alanı çok iş yapan girişim türüdür. Bunun ötesinde bu kooperatifçilik alanları yeni keşfedilmiş olarak ve geliştirilerek kullanılmaya çalışılıyor, yani şartlar ülkenin içinde bulunduğu durum bizim hangi aşamada olduğumuz, bunun gibi bazı şeylerin keşfedilmesi ve bu tür çevrelerde yaşayan görülen ve istenen

birçok şeye karşın bildiğimiz tek bir şey vardı. Kooperatifçilik içinde, kooperatifleşme ile birlikte bazı önemli gelişmelerin olduğuna inanıyorum. Dünyada kooperatifleşmede özellikle çalışma hakları denilen, ücretli çalışanlar üzerinden dayanışma modellerinden biri olan kooperatifleşmede bir şekilde genişleyeceği bütün dünya üzerinde gelişmekte olduğunu düşünüyorum. Örneğin girmiş olduğu uluslararası çalışmalara baktığımız zaman toplumda kooperatifleşmenin bir çeşit takviye kararı üzerine çalıştığı, bir iyi niyet çalışması vardı. Dönemin bürokratları, yöneticileri ile kooperatifle ilgili birçok görüşmeler yapıldı ve sonunda takviye kararı alındı, bu kararın oluşumunda öğneğin daha önce konuşmamda söz ettiğim HEVA'nın çok büyük bir katkısı oldu, benim üyesi olduğum ev eksenli kadınlar çalışma grubundan çalışan kadınlar vardı. Hakikaten burada çok keyifli süren 4 saat sonunda, kooperatifçiliğe geçme kararı alındı. Tabi ki kooperatifçilik tam olarak bilinmiyordu. Ama emeğimizi hangi şartlarda pazarladığımızı ilişkin olarak kooperatifçiliği teşvik eden pek çok özellik belirdi. Bunu da şunun için örneği vermeye çalıştım. Kooperatifçiliğin acılı, sancılı, kolay olmayan bir dönem olacağından hiç kuşku yok, para kazanmak kolay olmuyor, mutlaka belirli dönemler, mutlaka belirli çkılar doğrultusunda kendimiz için kolay kazanabileceğimiz bir alan olarak gözüküyor.

☒ Kooperatifleşmeyi destekleyen, şimdiye kadar Türkiye de pek çok proje verilmiş,

pek çok hizmetlerin yanında kişilerce alınmış krediler vardır.Çok değil ama bir 200.000 \$'lık kredi. Dolayısıyla bu ekonomik şartlarda verilen krediler, tek işi sadece 2 ya da 3 kişi yapıyor. Kadınların gelecekte güçlenebilecekleri, örgütlenebilecekleri, güçbirliği yaparak ortaya çıkabilecekleri daha kalıcı şeyleri bir model olarak düşünmeliyiz. Bir de toplumumuzda çok kötü bir imaj var. Kooperatifçiliğin çok büyük bir görünüşü var. Bu da batan kooperatiflerin etkisi, yaratılmış modelleri incelenmeli bu yüzden. Yüzlerce kooperatif var, aklınıza gelebilecek her türde, her yerde, evde çalışan kadınların ya da kendi başına çalışan kadınların kurdukları kooperatifler var. Bunlar ciddi bir biçimde iş yapan, kadınları dile getiren ve onları güçlendiren kooperatifler. Sorunlar her zaman olacak ama biz bu koşulların üstesinden gelebilecek güçteyiz ve birlikte ayakta kalabileceğimizi düşünüyoruz.İşte bu toplantı Kadın Girişimciliğinin sorunlarını, güçlüklerini hep düşünerekten buraya geldik, girişimcilik bugün daha farklı şeyler çağırıyor, hep bir ev kadını olarak ne kadar girişimci olunur diye düşünüyoruz. Ama kooperatif temelinde kadınlar olarak daha güçlü, kendi başına çalışan, üreten oluyor diye düşünüyorum, iki gün boyunca da bunu tartışmak istiyorum.Yani kavramları bilmek gerekir,hangi kavramı, nerede, nasıl kullanacağını, bu kavramın anlamı nedir, içinde ne var diye tartışmalıyız. Hazır elimize böyle bir şans verilmişken, bazı zamanlar geldiğinde çok ciddi sorunlar yaşıyoruz, kredi alırken,tek başına para alırken, krediyi geri

öderken,pazarı ararken, üretirken, İşte işleyen modellere bakarak, kendi alternatif modelimizi yaratmamız gerekir diye düşünüyorum.

- ☒ Dünyada kadın girişimciliği modellerinde yeni açılımlar var, yeni düzenlemeler, kadın girişimciliğini değiştirmedeki düzenlemeleri hala sosyal hayatta kalabilmeleri ile ilgili olarak bu konuda bizi bilgilendire bilir misiniz?
- ☒ Şöyle değerlendire bilir miyiz acaba. Girişimcilik olarak başlamamış kadınların çoğu geldikten sonra atölyelerde işe başlamışlar.Sonra kooperatif olarak örgütlenmişler, giderek kendi bankalarını kurmuşlar, büyüyerek bu şekilde bir yerde kalmayı sağlamışlar. Ama genelde girişimci olarak hazır değiller, daha doğrusu tek bir girişimci olarak değil, grup olarak kadınlar birlikte hareket etmek zorundalar. Yani modeller çerçevesinde birlikte olmak tek çıkış yolu. Bugün kendimizi değerlendirdiğimiz zaman geldiğimiz nokta, modelleri izlediğimiz zaman, örnek olarak İngiltere’de var,modellerin yaşama ve günlük politikalara yansıtılmıştır. Yani gerçekten çalışanlar için belli yerlerde, belli işler çıkarmış kooperatifler var. Dolayısıyla kendi kaynaklarımızı daha kolay aktarabilmemiz için sadece gelir için değil, önemli olan kadınların bazılarını başarabilmesi, kendi kendileriyle savaşılabilmeleri, bir yere gelmesi.
- ☒ Bizim de kooperatif kurmak için başlangıçta hiç paramız yoktu, arkadaşlarla sermayeyi oluşturmak için konuştuk, kredi almaya kalktık, ama kredinin yaklaşık iki misli kadar ödeme

yapmamız gerekiyordu, ne yapalım dedik, bir miktarını biz koyalım ,hiç paramız olmadığı halde, bu konuda birbirimize tutunmayı başardık ve bu işi herkesin başaracağına da inanıyorum.

Nurcan BAYSAL : Bugün ben burada Mardin, Kızıltepe, Sivas, Batman, İzmit, İstanbul, Ankara...vs. birçok yerden kadınları görüyorum, emek sarf edenleri, Fatih paşa ve Huzur Evleri kadınlarını,

- ☒ Biz de Huzur Evleri grubu olarak KA-MER ve GİDEM’e böyle bir projede önderlik ettiği için teşekkür ediyoruz. Huzurevleri grubu olarak biz bu projede Sosyal Yardımlaşma Vakfına gittik, ondan sonra evlerde toplandık, şimdi sağlık merkezinde toplanıyoruz. Bugüne kadar yaptıklarımızın genel bir değerlendirmesini yaptım.Projemizi düşünüyorum, tabi gelecekle ilgili birçok proje düşüncemiz var. İlk mum üretmeye başladık, bu işe evde başladık sonra yer aldık, ben de temelli bir yer alıp, atölye olarak kullanacağım.

Nurcan BAYSAL: Biz olaylara nasıl bakıyoruz, nasıl değerlendiriyoruz, kişisel olarak bu tartışmayı yapmak benim açımdan da faydalı olacak.

- ☒ Biz kendimizi daha umutlu ve ilkel toplumlar içinde buluyoruz, dernekler var bizi korur, gelecek var diye düşünüyorum. Bence Belediyenin el işlerini pazarlayabileceği bir yeri olmalı, Ben çalışan bir kadın olarak kendi çabalarımla bugün buradayım. Ben her gün çalışarak sadece çalışarak, abi ben bu işi yaparım diyerek,yola koyuldum. Ben neler mi yaptım, Eşime hayır ben şunu yapıcım, ben bunu yapıcım diyerek , çalıştım,

direndim, kadınlar yapamaz, iş göremez demelerine rağmen iş yaptım. Bu işler kadın çabasıyla olur, amaç bir lokma ekmeği kazanmak. Kadın olarak kendimi bir insan olarak gördüm, kendimi daha iyi hissettim.

Nurcan BAYSAL: Teşekkür ediyorum.

☒ Ankara 'dan geliyorum, kadın çalışmalarıyla ilgili bir kitap yazıyorum. Burada bir şey daha söylemenin benim açımdan ne kadar zor olduğunu bir kez daha söylemeliyim. Orda oturup, bir şeyler okuyup bir şeyler çizmenin çok da bir şey olmadığını görüyorum. Bu kadar, yani Dünya'da kadınlar, Türkiye'de kadınlar iş alanında dezavantajlı. Güneydoğu'da dezavantajlı, çok hoş ve teorik olarak bir şey söyleyemeyeceğim. Kooperatifçilik hakkında pek fazla bilgim yok, bu yüzden bununla ilgili paylaşabileceğim duygularım yok. Ama burada olumlu şeylerin olduğunu görmek gerçekten de çok güzel, hiç düşünülmemiş kararlar var. Ama bu ülkede çok handikaplı bir bölgede, kadınların kendileri için bir şey yapmaları çok güzel ve hepimize kendiniz için, kendinize baktığınız için teşekkür ediyorum ve umarım daha çok çalışır daha büyük şeyler yaparsınız. Belki farklı konularımız var, benim için sorun olan şeyler sizin için olmuyor, sizin için sorun olan şeyler benim içinde sorun olmayabiliyor. Ama politik olan ben bu ülkede 23 yaşındayım 18 yıl öğrenim görmüş bir insan olarak ve ben bu ülkede politik olan kesimde kalıyorum. Ve sizler kadınlar, çözüm üretmeye yönelik, üniversite eğitimi görmüş, bir kadın grubu

oluşturuyorsunuz ama yine sorun çözemiyorsunuz, bunu da gördüm ve umarım hep birlikte ve daha çeşitli yerlerde görüşelim, bir şeyler yapmaya çalışalım ve hep baştan beri birilerinde ilkeleri ödünç almayı konuşuyorduk, bence tam tersi bizim yapacağımız şeyler var siz konuşmacılardan çok daha fazla anlatacaklarımız var. Teşekkürler.

☒ Kendimi çok garip hissediyorum, yarıncı atölye çalışmalarının başlıklarını bilmiyorum, yani bu çok önemli, yani şuan burada tartışıklarımızı yansıtacak. Ama genel olarak doğaçlamayla ilgili çok konuşulacak, genel olarak konuşulanlar çok önemli ama aynı pazara ilişkin, işleme ilişkin, ürünleri yapan belli bir düzeni, hiyerarşisi olmayan bir örgütlenme modeline benziyoruz. Bütün bunlar çok doğru ama ben böyle düşünmek istemiyorum. Çok başarılı örgütlenme modelleri de var. Ben bunlara dikkat çekmek istiyorum, bu toplantıda gelir getirici atölyelerimi yoksa kadın sorunları hakkında mı yoksa genel kadın sorunları, girişimcilikte sorun ve çözüm önerilerine ilişkin örgütlenme modellerini mi konuşacağız. Bu açı neden önemli çünkü beyefendi biraz önce bir soru sordu genel olarak işte kız-erkek işleri, çocuk yuvaları işte anladığım kadıyla gelir getirici işler.

Nurcan BAYSAL : Kadın girişimciliği zaten kadınların gelir getirici işler kurmalarını sağlamak, bu konuda yaşadıkları sorunları anlamak ve çözüm önerileri geliştirmek.

☒ Ama bunlar ekonomik gelir getirmesi, elde etmesi.

Nurcan BAYSAL : Bunlar da olacak tabii.

☒ Şahsen önemli, şunu kısaca belirteyim.Örneğin vakıf olduğu zaman A veya B şirketi adına fatura kesemiyoruz, ticaret yapamıyoruz, aynı şey dernek için de söz konusu. Evet şekil olarak biz çok araştırdık, yani bütün bu girişimcilik için bir sürü problem var, engelleyici politikalar var. Biz 1,5 yılda vakıf oluşturduk, bir de öğrendik ki vakıf fatura kesemiyor,peki şimdi biz ne yapacağız derken 2 ay içerisinde kooperatif kurma gerekliliğini gördük, çünkü şirketlerden , farklı sektörlerden bir sürü sipariş aldık Baktık ki iş yapılmıyor, şimdi harbiden ben farklı bir örgütlenme modeli istiyorum. Bütün işlerdeki resmi prosedürleri düşünürsek yerine getirme bakımından, biz burada kooperatifleşmeyi ben mümkünse o açıdan ele alıyorum. Yani reel sektörün piyasanın gerektirdiği bir örgütlenme modeli olarak ortaya çıktığını düşünüyorum. Yani kadın çalışmalarına söylediklerine ek olarak şunu söylemek istiyorum., çünkü gerçekten de atölyelerde başından beri üretilen ürünler, pazarlanabilen ürünlerin kazandırdığı ölçüde , genelde eşitlik içinde paylaşıldı. Ama eşit derken şunu kastediyorum, kadınlar kendi aralarında kurdukları bir kontrol mekanizmasına bağlıyorlar. Örneğin bunun kooperatife yansıması çok kolay oldu, çünkü içten eşitlik temelinde bir şey vardı. Para dağılımında işlerde bu var, şimdi ne yapacak , çalışmazsa maaşını alamayacak, işte kapitalist iş bölümü, aynı zamanda kadınlar arasında dayanışmayı azaltıyor, hiyerarşiyi yaratıyor, gibi şeyler çıkıyor karşımıza birde bakıyoruz ki herkes herşeyi

yapamıyor, şimdi bazı kadınlar çok iyi kalıp yapıyor, bir kadın çok iyi fitil bağlıyor,bir kadın bizim bilgisayarlı bir cihazımız teknik olarak onu çok iyi kullanıyor, nasıl olmuşsa yapıyor, başka bir işçiyse hadi sen de aynısını yap diyemiyoruz. Dolayısıyla belki de böyle bir şey yaratmalıyız diye düşünüyorum. Tüm bu söylenenlerden orada kooperatifleşmenin gerektirdiği, kadın bakış açısının duyarlılıklarına uygun, müsait esnek bir model olması açısından gerekli. Benim kafam karıştı, şimdi biz genel olarak kadın sorunları ve bununla ilgili çözüm önerilerini konuşuyoruz yoksa hem gelir getirici atölyeler bağlamındaki, örgütlenme modellerini mi konuşuyoruz, ben tabii gördüm ki gelir getirici modeller daha önde.Teşekkürler.

Nurcan BAYSAL Teşekkür ediyorum ama benim özde bu soruyu sormamın sebebi buydu, bununla ilgili başka bir toplantı yapılabilir. Ama bugünkü konumuz kadın girişimciliği, genel olarak kadınların sorunları değil ve bu kadın girişimciliği alt başlığında bir takım gelir getirici faaliyetleri de kapsayan bir takım konuları tartışacağız.Ama kendi aramızda bir takım şeyleri, buradan netleştirip tartışmaya karar vermiştik, bu nedenle toplantıdan sonra grup çalışmaları için durum netleşecek.

- ☒ Halkla aramızda bazı şeyler var. Ben kadın kolları vakfının kurucu üyesiyim, vakıf olarak döner sermaye işletmekteyim.
- ☒ Çok özür dilerim, siz birlikte çalışırken gruptakiler farklı farklı yetenekte miydi.
- ☒ Şimdi birlikte çalışırken, grup çalışanlarının yetenekleri farklı farklı idi, ancak bu grubun/kişinin o yönünü çalışıp çalışamayacağını belirlemez, demokratik

olup olmasını belirlemez.Önemli olan şu gruptaki kişilerin demokratik bir ortamda çalışması, neticede hepimiz aileyiz ama fiziksel açıdan demokratik olmamız gerekiyor.Yani üçgen şeklindeki kadının hakkı değil, çember şeklindeki. Yani herkesin her şeyi duyması gerekiyor. Kararlara katılım açısından demokratik olmak önemli, farklı yeteneğinin olması kişiyi farklı kılmıyor, yani dükkanın işleyişi, haklarla oluyor.

Ben Hollanda'dan geliyorum. Hollanda'da 30 yıldır kadınların kurduğu cemiyetin içindeyim yalnız ben bütün konuşmalardan farklı, Hollanda'daki kadınlarla ilgili bir fikir bir deneyimlerimi yan yana kurduğum zaman, iki şey benim dikkatimi çekti. Ya da olması gereken yer bunları biraz evvel vurguladık, ama birincisi İstanbul, Kars'tan veya bölgeden gelenlerin hepsinin kafalarında belli sorular var. Cevap arayan bunları sistematik bir biçimde araştırıp çözecek belgeler biraz evvel Gülay'ın anlattığı gibi Ankara'da biz bunlara "women center" diyoruz. Bir tür iş kültür çalışmaları, etkinliğini ben yaptım. Yani herkes yayılma yoluyla şimdiye kadar bir şey yapmış ama birikimleri çok önemli, bunların incelemelerle daha iyi kavranması. İki benim kendi alanım olan kadın politikaları üzerine. Kadın politikalarını etkileme yöntemleri önemli, ben kadınlarımızın yeteneklerine inanıyorum, yoksa 30 yıldır kadın hareketlerinin içinde bulunmazdım. Ancak şöyle bir şey görüyoruz, eskiden beri biz kadınlar ne yapacak ne yapabiliriz, yani nedense pek böyle köşede oynayıp o

köşekte bir şeyler yapmaya çalışıyoruz da, ya durun burası bizim ülkemiz biraz çikâlim açılalım, bir şeyler yapalım şeklinde bilhassa daha dikkatli davranıyoruz. Kadınlar olarak acaba yapabilir miyiz, olur mu diye bir kabuk içindeyiz. Tabi kabuğu kırmak için de kadın politikalarını çok iyi etkilemeliyiz. Yıllarca örneğin ben kadınların çok eziyet çektiklerini duymuştum ve üzülmişümdür. Sonunda nihayet bir KA-MER kuruldu. KA-MER bu konuda kadınlara yardımcı olduğu için büyük mutluluk duyduk. Bu konuda iki önemli nedeni uyguladıktan sonra şunu söylemek istiyorum. Bugün burada oluşumun sebebi seminere katılımının bir nedeni Hollanda'daki fonları burada incelemek buralarda neler olup bitiyor, ne gibi projelere yardım edebiliriz diye. Bugün ilk konuşmacımız Nebahat gibi kendi amaçlarımızdan kendi uygun çözümlerimizden sapmadan benim burada söylenenlere ek olarak söyleyebileceğim tek şey bütün bu konuşmalarımızdan çıkacak projelerimize para verilmesi konusunda bir gayret göstermeye çalışmak, artık bu konuda yeni projeler bekleniliyor Avrupa'da da. Çünkü Avrupa'nın kalkınma ile ilgili bütün sorunlarla ilgili sorumluluğu var. Türkiye gibi değil. Bu anlamda tabii ki iyi proje yapanların para almasında, bir gözlem yapmak için buradayım. Bu tür projeleri burada duymaktan mutluluk duyuyorum.

Nurcan BAYSAL: Yerel kadınlarımıza açıkçası biraz daha fazla konuşma hakkı vermek istiyorum. Şöyle altıya çeyrek kala gibi sanırım bitirebiliriz.

Ben kısa bir hatırlatmada bulunmak istiyorum. Şimdi tabii ki girişimcilik kavramı gerçekten çok geniş bir kavram, içine her şeyi koymak mümkün. Biz bunun daha çok yoksullukla mücadelede kadınların gelir getirici faaliyetleriyle ilgili olan kısmına kendimize temel alıyoruz ve kuşkusuz bu çerçevede kooperatifçilik alternatif bir örgütlenme modeli sunuyor. Ama burada şöyle bir endişem var, yani bunu sadece kooperatifçilik deyip tartışmalarımızı bununla sınırlamayalım. Çünkü bu kadınlar için sıkıntı yaratabilir. Bunu dışındaki diğer girişimcilik faaliyetleri üzerinde durmamız lazım ve ben burada kadınların kendi hesabına çalışması önemli ama kadınları küçük işveren olarak da girişimlerinin desteklenmeye değer olduğunu düşünüyorum. Çünkü neden kadınlar iş gücü piyasasında, ya sadece ücretli, ya sadece aile adına çalışan ücretsiz, ya da kendi hesabına çalışan ücretli olarak yer alsınlar. Büyük bir piyasa ekonomisi içindeyiz, kadınların işveren olarak yer alsınlar ama doğru düzgün, çalışanların haklarını veren, iş kanununa yada diğer kanunlara uygun bir şekilde iş yerini örgütleyen, aynı zamanda istihdam yaratan insanlar olarak bu yapının, iş gücü yapısının içinde yerlerini alsınlar. Bunların içinde küçük girişimci olarak başlayan ve eğer desteğe danışmaya, krediye ulaşmada bir takım yardım ve örgütlenmeyi amaçları varsa, genel olarak girişimciliği destekleme faaliyetlerinin bunları da kapsaması gerektiğini düşünüyorum. Ama önceliğinin olması gerekir. Diyelim KA-MER bir girişimcilik faaliyeti gerçekleştirmek istediğinde kooperatifçilik gibi bir örgütlenmeye öncelik verebilir ama her bir girişimcilik faaliyeti içinde bütün bunların yer alabileceği, bütün bunları tartışabileceğini düşünerekten yarınki çalışmalarımızı yapalım diyorum.

Nurcan BAYSAL : Aslında ben de bu görüşe katılıyorum.

☒ Öncelikle işe başlama ve girişimci olmak anlatılmalı, bunlar hakikaten belli bir birikim gerektiren şeyler. İş kadını konuşuyoruz, onun için bir süre işte yanlış yapabilme ihtimali var diyorum. Çünkü bana öyle geliyor ki eksik bilgiden dolayı, yeni akıl düzeniyle çalışan toplumda istenilene göre bir adım atıyoruz, sonra bakıyoruz ki boğulmak üzereyiz, başka problemler de oluyor ve kendi içinde bir birikim kuralları var, eğitimimiz var işte bunları bilmediğimiz için attığımız adımda problem oluyor yada boğuluyoruz. Bazı şeyleri bilmeden işler yapmaya kalkışıyoruz, yani bu hayatında hiç araba kullanmayan birinin eline bir kitap alıp, ona bakarak araba kullanmaya çalışması gibi oluyor. Tabii bu elindeki denize atmak gibi bir şey, yanlış bir şey bu birincisi. İkincisi ne yaparsak yapalım, nasıl yaparsak yapalım, şu anda yapılan sistemden daha iyi bir şekilde yola çıkıp yapmak lazım. Yani burada sadece ve sadece kadınlar için modellerden, mesela Meksika'daki Kızılgeri kadınlar değişik figürler, modeller bulmuşlardır. Bizde ne yaparsak şuan varolan sistemleri zorlayıp, kendi içinde bulunduğumuz alana yeni alternatif bakış açıları bulmalıyız. Buda nasıl olur, nasıl yapılır bilmiyorum.

Nurcan BAYSAL : Evet , başka varsa bitirelim artık. Huzurevleri grubundan birini alıyorum.

☒ Huzurevleri grubundan katılıyorum. Arkadaşımın birlikte kooperatifleşmeyi hazırladık. Biz bu iş üzerinde çalışıyoruz, ama en kısa zamanda bir kurum haline gelmek, bununla beraber bir hayalimiz var. 5 yıl sonra kooperatifleşmiş, tanınan,

sermayesi hazır, kazanan ve bu mekanı yapan , çeşitli eğitim hizmetleri veren, ihalelere giren bir iş yeri sahibi olmak, yakında böyle olmak istiyorum.

Nurcan BAYSAL : Zaten bu gidişle projeniz yakında üretime başlayacak. Valiliğin bu konuda bir desteği olacak, yani hayalin hemen gerçekleşecek.

☒ Mum üretimi artık şey oldu, rtk işi olmayan herkes mum üretecek gibi gözüküyor ama, şimdi bizim vakfımızda bazı gruplar var ve bu proje grubunda valiliğin ve Sosyal Yardımlaşma Vakfının desteği oldu ve bu geliyor. Ama vakıf olarak ben şunları özellikle söylemek istiyorum. Mum için ilk geldiklerinde ,yani yardım için, ne yapacaksınız, nasıl satacaksınız, 4 kişi yapsın, 6 kişi yapsın denildi. Bir süre sonra problemler oluyor neticede yaşanan hayatta para önemli. Kişi başına düşen gelirin biraz fazla olması önemli, ki paraya bağlı olarak devam eden yaşamlarla ilgili beklentilerimiz vardı. O nedenle biz bunu da yansıtarak, mumda olduğu gibi, çalıştığımız kadınlar kendilerini değerlendiriyorlar ama girişimci olarak kendine bir iş kuramaz.Bir patronu olacak, bir işletmesi olacak, hayatı geçirmesi gerekiyor. Çünkü sermaye problemi var, kredi alamıyor, kredi borçlanmasına girecek durumda da değiller zaten. Yalnız girişimciliğin 97-98 yılları arasında girişimcilik için ayrılan 50 milyon \$ gibi bir para, çok az bir para ama kadınların bir şekilde yaşaması çalışması gerekiyordu en azından daha rahat yaşamak, ihtiyaçlarını karşılamak için. Ve girişimcilik özellikle girişimcilik denince bunun sadece gelir getirici faaliyetler

olmadığını tam tersine çocuğu da kapsayan, kadının sosyal olarak var olduğunu gösteren, ileride yönetimi de etkileyebileceği, onunla ilişkili genel kaynakları da kapsayan bir şeyden, özel bir şeyden bahsetmek gerekir diye düşünüyorum. O nedenle yarın ki toplantıyı iyi bir şekilde konuşursak çok daha iyi olacak diye düşünüyorum.

☒ Şunu da söylemek istiyorum, arkadaşşıma ek olarak .Bir kadın hareketinden kadın olarak birşeyler yapmaya çalışıyoruz. Başka sorunlarımız da var. Örneğin ciddi toplumsal gelişimi, var olan yapıyı değiştirmek gibi amaçlarımız var. Kendi içinde bulunduğumuz sadece para kazanmak değil amacımız. O zaman herhangi bir işle para kazanmaksızın, evet yani bir takım işletme kitaplarını okuyarak yada nasıl yapılması gerektiğini öğrenerek yapabiliriz. Ama farklı şeyler yapmak istiyorsak yarın alternatif modeller ve neler yapılabilir üzerinde konuşmalıyız.

☒ Bir kez kadın girişimciliği ve bu alandaki sorunlar önemli

☒ Krediler aracılığıyla büyük işletmeler kuruluyor ama önemli olan kadının kredi alabilmesi, girişimci olması için kredi alma kolaylığı olabilir.

☒ Bir kadın kolu kurulabilir, bu olmayacak bir şey değil, yoksul kadınlara iş ..vs. diyoruz ama kadın olan yoksul olmayan, iş yapmak isteyen kadınlarda var yani.Bunları konuşacaklarımıza katmalıyız.

Nurcan BAYSAL Kusura bakmayın Ben birkaç anons yaptıktan sonra kapatmak istiyorum. Öncelikle misafirhanede kalacak arkadaşlar kapıda toplanıyor ve Ayşe Gülen kendilerini misafirhaneye götürüp, servisle Prestij Otel'e geri getirecek.

Şimdi bu arkadaşların adını çok çabuk okuyacağım. (Misafirlerin adı okunduktan sonra) Şimdi adını okuduklarımı lütfen kapiya Ayşe hanımın yanına alalım. Onları da uğurladık. Bunların dışında Panelistimiz Nazik Hanım son bir şey söyleyecek.

- ☒ Öncelikle bu akşam gitmem gerektiği ve yapmam gereken işler olduğu için üzgünüm, yarın aranızda olamayacağım bu nedenle şimdiden hepinizden özür diliyor ve teşekkür ediyorum.

WORKSHOP

GRUP RAPORLARI

GRUP 1

MODERATÖR : FEZA KUMBASAR

ROPORTÖR : YASEMİN TARHAN

SÖZCÜ : YASEMİN ZENGİN

1. Seval Salęar
2. Aysel Beyazıt
3. Suzan Özmen,
4. Meltem Cantürk
5. Sacide Akkaya
6. Yasemin Tarhan
7. Kadriye Eloğlu
8. Güldeste Acun
9. Yıldız Afyonlu
10. Özden Kutluer
11. Ayşe Gönüllü
12. Yasemin Tarhan
13. Gülseren Ocak
14. Meral Kaya
15. Şükran Uzun
16. Naşide Buluttekin

Katılımları ile oluşan 1. Çalışma Grubunda, Diyarbakır ve yöresinde kadın emeğinin ekonomiye kazandırılması ve Kadın Girişimcilik girişimcilerin 13 Kasım 2001 tarihinde yapılan Panel'de katılımcıların üzerinde durduğu bazı kritik konulardan hareketle bölge kadınlarının aktif olarak yer alabileceği girişimcilik alanlarının saptanmasına çalışılmıştır.

Çalışmada ele alınan ve çalışmaya yön gösteren önemli bulduğumuz ifadeler:

- Kadınların düşük geliri, yüksek riskli işlere yönlendirilmesi tehlikeli
- Ev içinde çalışan kadınlar sosyal güvenceden yoksun
- Ev içinde yapılan emek yoğun işler kayıt dışı kalıyor
- Atölyeler kendi kendine yetmeli
- Kadın toplumsal gelişmenin sonuçlarından yeterince faydalanamıyor
- Kadınlar ekonomik faaliyet alanında fırsatlar bulamıyor
- Birileri deneyimlerini aktarabilsin
- Kamer acil yardım hattı
- İş danışmanlığı
- Kadın hakları, insan hakları
- Gelir elde etme yanında sosyalleşmek
- Kadın odaklı girişimler ile kadınlar ev dışında çalışmaya özendirilmeli

Bu konulardan hareketle grupta yapılan tartışmada öncelikle ortak olarak kabul edilen bir "girişimcilik" tanımına ulaşılmıştır.

Girişimcilik, kişinin sahip olduğu veya erişebileceği finansman kaynakları ve bilgi beceri ve deneyimleri ile gerçekleştireceği istihdam yaratıcı, yerel ve bölgesel ekonomiye katkı sağlayan mal veya hizmetlerin üretimidir.

Diyarbakır'da bu anlamda kadın girişimciliğin özendirilmesi ve hızlandırılması için bölgedeki girişimcilik ortamının özellikleri saptanmaya çalışılmıştır.

Bu tartışma ile bölgede kadın girişimciliğin önündeki engeller ve bölgesel özellikler nedeniyle sahip olunan fırsatlar değerlendirilmiştir.

Kadın Girişimciliğin önündeki engeller:

- Toplumda kadının ikincil konumu
- Kendine güven azlığı
- Kız çocukların okutulmaması
- Terörün kalan izleri

Bu grup engellerin kadın girişimcilerin bizzat kendileri tarafından alınacak tedbirlerle ortadan kaldırılmasının söz konusu olmadığı düşünülüp çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Ancak,

- Kadının toplum yaşamında üstlendiği sosyal rol, çocuk ve aile sorumluluğu
- Örgütlenme bilincinin eksikliği
- Kadının örgün ve pratik eğitiminin yetersizliği

- Finansman maliyetlerinin yüksek olması
- Bölgenin özelliklerinden kaynaklanan pazarlama zorlukları

Gibi engellerin, bölgede kadın girişimciliğin önündeki başlıca engeller olduğu konusunda fikir birliği sağlanmıştır.

Bu engellerin yanında,

- Bölge kadınları arasında dayanışma bilincinin yüksekliği
- Bölgede rekabetin zayıf olması
- Doğal ve kültürel kaynakların zenginliği
- Dil ve din beraberliği olan Orta Doğu pazarlarına yakınlık
- Güneydoğu Anadolu Projesinin sonuçlarının bölge ekonomisine getirdiği canlılık

Bölgede, kadın girişimciliğin önündeki önemli fırsatlar olarak değerlendirilmiştir.

Bölgenin saptanan gerçekleri göz önünde bulundurularak, bölgede kadınlar tarafından gerçekleştirilebilmesi mümkün olabilecek, başarı potansiyeli yüksek bir dizi iş alanları belirlenmiştir.

Bunlar;

- Mermer işleme
- İpek böcekçiliği (Kulp)
- Kilim
- Yöresel dokumalar

- Turistik işletmeler
- Folklorik değerlerimiz
- Ambalaj Paketleme (piring)
- Altın işleme, pazarlama
- Yöresel yemek (doğal) üretimi
- Ev ölçekli tarım
- Mantar yetiştiriciliği
- Çincilla yetiştiriciliği
- Keçi (özel) yetiştirme, iplik dokuma (şalşapik)
- Hindi yetiştiriciliği
- Sedef dokumacılığı (işleme)
- Arıcılık
- Kat-küt imaları
- PVC doğrama, montajı
- Mardin Kızıltepe İlçesinde Kadın Dayanışma Merkezinin kurulması

Saptanan iş fikirlerinin, grubun şu anda sahip olduğu bilgiler çerçevesinde bir ön değerlendirilmesi yapılmış ve bu işlerin yapılabilirliği konusunda bir karara varılmaya çalışılmıştır.

Ancak, yapılan tartışmalarda bu işlerin yapılabilirliği hususunda karar verebilmek için grubun henüz yeterli bilgilere sahip olmadığı bunların her biri için detaylı araştırmalar yapılması

gerektiği ve bu konuda bölgedeki örgütlü destek kurumlarının yardımlarına ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir.

Son gün yapılan çalışmada, bir iş fikrinin başarılı bir girişime dönüşebilmesi için yapılması gereken araştırma ve planlama çalışmalarının çerçevesinin oluşturan İş Planının kapsamı üzerinde bir örnek olarak "Ambalaj Malzemeleri İmalat Atölyesi" incelenmiştir.

GRUP 2

Moderatorler: Feray Salman, Nazik Işık

1. Nazik Işık
2. Gülay Toksöz
3. Rubabe Azeritürk
4. Rana Gediz
5. Naime Kardaş
6. Hamdiye Ata
7. Yıldız Çakmak
8. Makbule Gökçen
9. Necla Kurt
10. Müzeyyen Erpolat
11. Betül Yurtsever
12. Ferah Diba Selçuk
13. Nurdane Çağlar
14. Filiz Buluttekın
15. Handan Eroğlu

Çalışma grubu, ağırlıklı olarak kadının toplumsal hayata katılması için önemli ön koşullardan biri olan ekonomik hayata katılımın önündeki engelleri tanımlamış ve bu engellerin kaldırılması için ne tür önlemlerin alınması gerektiği konusunda fikir tartışması yapmıştır.

Öncelikle kadın girişimciliğinin bireylerce nasıl algılandığının anlaşılmasına ve ortak bir tanımda uzlaşmaya çalışıldı. Bu konuda çalışma grubu katılımcılarından görüşleri şunlardı:

- Sosyal yaşama katılmak
- Ekonomik faaliyette bulunmak
- Kadının kendini birey olarak tanımlayarak , demokratik grup katılımı içinde ekonomik faaliyette bulunmak
- Gereklilik, karlılık, verimlilik, bilgi gibi şartları piyasa kuralları içinde ayakta kalacak şekilde sağlamak
- İş kurmak, insanlara iş olanağı sağlamak, ekonomik özgürlük
- Ekonomik
- Gelir getirici faaliyet
- Kendine ve başkalarına para kazandırıcı faaliyet
- Sosyal aktivitede bulunmak
- Kadınların evde ürettikleri ürünleri geliştirerek pazara iştirak etmek
- Kadın emeğinin değerlendirilmesi
- Karar vermek ve yapmak, gerekirse başkaları ile ortaklık kurmak
- Belirlenen amaçlara ulaşmak için yapılan faaliyetler (Sınırlı kaynaklarla şartları zorlayarak, risk alabilmek, öz güven ile yapılan faaliyetler)
- Ekonomik hayata katılımı engellenmiş kadınların gelir getirici bir faaliyet aracıyla kendi hesabına küçük işveren veya kooperatif vb üyesi olarak toplum yaşamı içerisinde yer almak

Sonuç olarak Kadın Girişimciliğinin "Kadının ekonomik faaliyete girişi" diye sınırlandırılması ve hedef kitlenin ekonomiye girişi/katılımı engellenmiş kadınlar olmasına karar verilmiş,

"Kadın Girişimciliği, ekonomik hayatta katılmaktan alı konan kadınların, piyasa koşullarında risk üstlenerek bir iş kurma, istihdam yaratmak üzere karar alması ve bu kararı hayata geçirmesidir "diye tanımlanmıştır.

Piyasa koşulları ile tanımlanan etkenler aşağıda belirtilmiştir,

- Rekabet
- Üretim
- Sermaye
- Pazarlama
- Kredi Destek Olanakları
- Örgütlenme/Kurumsallaşma
- Bilgi
- Fiyat
- Kalite

Türkiye’de kadın girişimciliğini destekleyecek makro politikaların olmaması, kadın girişimciliğinin önündeki temel engellerden biridir. Bunun yanısıra Kadının girişimci olmaya karar vermesinin önündeki diğer engeller de çalışma grubu katılımcıları tarafından şöyle belirlenmiştir:

- Aile içi sorunlar
 - Kadının anne olması, ev ve çocuk sorumluluğu
 - Erkek girişimcilerin baskınlığı ve caydırıcılığı
 - Ayrımcılık
 - Kadının ekonomik bağımlılığı
 - Aileye ve erkeğe tabiyet
- Toplumsal yapı, örf ve adetler
- Özgüvenden yoksun olmak
- Eğitim yetersizliği

- Temel eğitimden yoksun olmak
- Formel eğitimden yoksun olmak
- Mesleki eğitim yetersizliği
- Kendine ve yabancılar karşı güvensizlik
- Bilgi yetersizliği
 - İş kurmaya ilişkin
 - İş yürütmeye ilişkin
 - Piyasaya ilişkin
 - Girişimciliğe ilişkin
 - Yanlış bilgiye sahip olmak, önyargılar
- Sermaye yetersizliği
- Kaynaklara erişim yetersizliği
- Danışma/Yönlendirme kurumlarının yetersizliği ve yokluğu
- Yasal Düzenlemelerden kaynaklanan sınırlamalar (örneğin Borçlar kanunu)
- Dil
- Tecrübe paylaşamama, iletişim eksikliği
- Sosyal güvence hizmet mekanizmasının eksikliği
- Çocuk bakım hizmetlerinin eksikliği
- Rol modelleri yokluğu
- Medyanın ilgisizliği
- Olumsuz örneklerin etkisi

Kadın girişimcilerin , girişime karar verdikten sonra karşılaştıkları sorunlar çalışma grubu katılımcılarınca şöyle belirlenmiştir:

- Bankalara başvurmadaki çekinceler
- Kredi teminat güçlüğü
- Bürokratik engeller/işlemlerin ağırlığı
- Yer bulunması gereği

- Güvensizlik sorunu
- Pazarlama sorunları
- Başvuru, yönlendirme, danışma mekanizmalarının yokluğu
- Örgütlenme sorunları
- İş kurma aşamalarının bilinmemesi
- Fiyatlandırma mekanizmasının bilinmemesi
- Piyasanın erkek egemen niteliğinin yarattığı güçlükler

Girişimin sürdürülebilmesi için yapılması gerekenler çalışma grubu katılımcıları tarafından şu şekilde belirlenmiştir:

- Verilecek hizmet ya da ürün açısından
 - Hedef belirleme
 - Kalite
 - Çeşitlilik
 - Talebe yanıt verebilme kapasitesi ve rekabet edebilme gücü
- Girişim faaliyetinin desteklenmesine yönelik yapıların mevcudiyeti
 - Kurumadan önce ve kurulduktan sonra gerekli olan bilginin sağlanması ve danışmanlık hizmetlerinin mevcudiyeti
 - Girişimcinin sürekli eğitiminin sağlanması
 - Tanıtım/pazarlama etkinliklerinin sağlanması
- Kadın girişimcilerin kendi aralarında örgütlenerek dayanışma ortamının yaratılması
- İlgili meslek örgütleri ile ilişkilerin etkinliği

Bu çerçeveden bakıldığında bu çalışma grubunda aşağıdaki saptamalar yapılmıştır

Kadınlar temel hak ve özgürlükleri konusunda bilgilenmelidirler (özellikle çalışma hayatı, mülkiyet hakkı, eğitim hakkı, temel yurttaşlık hakları vb.)

Kadınlar, piyasanın tüm alanlarına girebilme özgürlüğü ve fırsatına sahip olmalıdır.

Kadın girişimciliğinin kurulma aşamasından sonra piyasada kalabilmesi, rekabet edebilmesi için hedeflerin iyi oluşturulması, dayanışma ortamlarının geliştirilmesi, mevcut meslek örgütlenmeleri ile ilişkilerini geliştirilmesi önem kazanmaktadır.

Kadın girişimcilerin piyasa koşullarında var olabilmesi için alınması gereken tedbirler şöyle tanımlanmıştır:

düşük faizli kredi olanakları sunulmalıdır.
Teminat mektubu istenmemelidir.
İpoteklerde rehin sisteminin geliştirilmesi
Mevcut kredi mekanizmalarında (esnaf kefalet kooperatifi, Halk Bankası vb.) kadın girişimcilere öncelik verilmesine ilişkin politikaların geliştirilmesi ve düzenlemelerin yapılması.

Kredi mekanizmalarının kolaylaştırılması, erişimin artırılması için mikro kredi ajanslarının kurulması konusunda mevcut olan hukuki engellerin ortadan kaldırılması ve kalıcı finansman mekanizmalarının (kefalet, risk sermayesi vb.) kurulması önemlidir.

Kadın girişimciliğinin artırılması için, girişimciliğin önünü açacak örgütlenmelerin sağlanması ve bu örgütlenmelerin kadın girişimciler ve sivil

toplum kuruluşları arasında güçlendirilmesi gereklidir.

Bölgede kadın girişimciliğinin geliştirilmesi için bu konuyla uğraşan diğer sivil toplum kuruluşları bölge oluşumları arasında eşitlik temelinde yol göstericilik ve bilgi paylaşımı konusunda işbirliklerinin geliştirilmesi önemlidir.

Kadın girişimciliğinin önündeki engellerden biri olan karar verme mekanizmasında yer alan erkeklerin bilinçlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması önemlidir.

Özellikle bilgi sunma, kredi –ucuz girdi ve üretim maliyetleri konusunda uzmanlaşmış ve ortak pazarlama sistemini bünyesinde barındıran, kadın bakış açısına sahip ihtisaslaşmış bölgesel oluşumlara ihtiyaç vardır.

Bölgesel özellikleri dikkate alan, kamu ve diğer ilgili kuruluşları mobilize edebilen ve kadın bakış açısına sahip politikaların geliştirilmesinde baskı unsuru oluşturabilecek esnek, hızlı ve etki yaratıcı niteliğe sahip olan öncül örgütlenmeler oluşturulmalıdır.

Bölge açısından bakıldığında KA-MER'in kadın girişimciliğinin geliştirilmesinde öncül rolünün altı çizilmiş ve bu rolün etkinleştirilmesi için gerekli işbirliklerinin ve desteklerin sunulması önerilmiştir.

GAP-GİDEM'lerin mevcut potansiyellerinin kadın girişimciliği konusunda kullanılması ve bu bakış açısının kadın girişimciliğini de

içermesi gerekliliğinin altı çizilerek, KAMER-GAP-GİDEM işbirliğinin bölge ve Türkiye açısından bir model oluşturma potansiyeline dikkat çekilmiştir.

Yerel yönetimlerin de bu alanda verebileceği desteklerin kullanılması önerilmiştir.

Türkiye’de kadın girişimciliğinin yaygınlaştırılması için iletişim araçlarının kullanılmasına özel önem verilmelidir. Bu çerçevede televizyon ve radyo programlarının geliştirilmesi, yaygın dağıtımının sağlanması için program oluşturma çabaları gösterilmelidir.

Kadın girişimcilerin temel ihtiyacının CESARET olduğunun altı çizilmiş ve cesareti artıracak deneyim paylaşma, eğitim, dayanışma ve örgütlenme çalışmalarının önemi bir kez daha ortaya konmuştur.

Kadın girişimciliği alanında evde çalışan ve kayıt dışı bırakılan kadınlar açısından sosyal güvence sistemlerinin oluşturulması özellikle üzerinde çalışılması gereken konulardan biri olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de kentsel alanda yaklaşık 200.000 kadın girişimcinin var olduğunu göz önünde tutarak ve şimdiki kadar Türkiye çapında bu konunun toplu olarak gündeme getirilmediğini hatırlatarak, KAMER’in ve GAP-GİDEM’in bu konu üzerinde ortak akli oluşturma çabalarına teşekkür etmeyi borç biliyoruz.

Çalışma Grubu 2

Bir Girişim Örneği

Veli Destekli Yuva Kurma Girişimi

Yer: Kızıltepe

İhtiyaç Tesbiti: İlçede Yuva Yok
Nüfus Fazla
Talep Var

Girişimin Statüsü: Sosyal Amaçlı Şirket

Engeller: Sermaye yokuşu

Yer bulma sorunu Tanıtım ihtiyacı

İşyeri açmak için ilgili üniversite diplomasına sahip olmak

Destekleyici ögeler: Yuvada bizzat çalışacak anneler (yemek temizlik vb.)

Belediye (istekli- ancak sınırlı kaynak)

Prefabrik konut temini-belediyeler arası dayanışma

Kurumlar arası dayanışma

malzeme temini (kırtasiye- ikinci el bilgisayar:

Çocuk eğitimi programları)

Yöre zenginlerinden aynı yardım

Bilgi paylaşma: Örnek Yuva incelemesi

İş Kurma aşaması: Şirket kurma hakkında bilgi edinilmesi

Gönüllü kadınlardan oluşan yönetim kurulu

İşleyiş kurallarının demokratik yöntemlerle belirlenmesiİkili ödeme yapısı: emek katanın

düşük ücret ödemesi

Yer bulunması

Yardım toplama faaliyeti

Tanıtım faaliyeti

Açılış

İşin Sürdürülmesi: Kendine yeterli olması ve süreklilik taşımasını sağlayacak hizmet-fiyat politikası

Eksikliklerin tamamlanması ve işin geliştirilmesi
Elde edilen gelirlerin özellikle kadın ve çocuk alanlarında sosyal faaliyetlere aktarılması
Medya kanalıyla geniş çaplı tanıtım yapılması

GRUP 3

MODERATÖR : Julide Aral

RAPORTÖR : Zelal Ayman

SÖZCÜ : Nurten Durmaz

1. Süreyya Turgut
2. Vildan Ayçiçek
3. Amber Kayın
4. Fatma Altunç
5. Raziye Şahin
6. Nazlı Durmaz
7. Nezahat Kızılkıran
8. Ayşe Ünalın
9. Perihan Beyazıt
10. Münevver Kayahan
11. Hürriyet Damar
12. Hamiye Yazıcı
13. Hüsnüye Düzel
14. Müşeyyer Açıkgöz
15. Nebahat Temizli

A-) Kadın Girişimciliği Nedir ?

Girişimcilik, kadının eğitilmesi, bilinçlenmesi ve bireyselleşmesi yoluyla ekonomik bağımsızlığını elde etmesi ve toplumsal statüsünü değiştiren politikalar üretmesidir.

B) Kadın Girişimciliğinin Önündeki Engel ve Sorunlar

Kız çocuk doğduğunda, melekler duvarlar ağılar denen bir toplumda doğan kız çocuğu şunlarla karşı karşıyadır;

- Aile içi cinsiyet ayrımcılığı
- Eğitim eşitsizliği
- Aile içi baskıdan kaynaklı öz güvensizlik, kendini ifade etmekte güçlük, kendi değerinin farkına varamama ,
- Geleneksel ve toplumsal rollerin getirdiği yük ve kadının ikinci plana çekilme zorunluluğu ve erkeklerin toplumsal önceliği
- Mevcut toplumsal önyargılar ve baskı
- Bölgesel şartlardan kaynaklı baskı; aşiretçi ve feodal yapının varlığı, baskı ve şiddet döneminin ağır yaşanması sonucunda kadının daha fazla ezilmesi ve kapanması
- Dinsel baskı
- Kadının bireyselleşme ve bilinçlenmesinin eksikliği

Ayrıca, özellikle ekonomik engellerin kadının önündeki en büyük engeller olduğunu düşünüyoruz. Bunlar;

- Kadının kendine ait sermayesinin olmaması ve sermaye oluşturmada yaşadığı olanaksızlıklar ve güçlükler,
- Ekonomik krizlerin ilk olarak kadınları etkilemesi,

- Kadın erkek arası fırsat eşitsizliği – kadınların ekonomik olanaklara ve kaynaklara ulaşmasındaki zorluklar,
- Mesleki eğitimin olmaması veya çok yetersiz olması,

- Doğru seçimi ve hedefin ihtiyaçlara göre belirlenmesi,
- Piyasa ve pazarlama bilgisi,
- Konunun uzmanlarının bilgisi,
- Sermayeye ulaşma yol ve olanaklarının bilgisi,
- İlgili kurumlarla ilişki kurma bilgisi ve kurumsallaşma gibi alanları kastediyoruz

C) Çözüm Önerileri

Girişimci olma konusunda öncelikle kararlı olmak ve

“ Ben Yapabilirim! ; Ben de Varım!” diyebilmeyi ön koşul kabul ettik. Bu bilince ulaşmak için;

- “ Kadın Bilinç Yükseltme” sürecinden geçmek; örneğin KA-MER’in “Kadın Çalışma Grupları” gibi
- Bu tür grup çalışmalarından geçen kadınların “ Ben Yapabilirim!” bilincine erişip kendi gücünün farkına varması,
- Kadının önüne çıkan ilk engellerden biri olan aile içi sorunların çözümüne yönelik iletişimin kurulması. Buna bağlı olarak aile içinde kadın sorunlarına duyarlı kadınların ve erkeklerin oluşması.
- Eşit ilişkiler içinde, ortak fikir ve görüşlere sahip kişilerle elele vermek, yan yana durmak, grup oluşturmak,
- Benzer grup ve kurumlarla dayanışma ve işbirliği içinde olmak.

Bütün bu engellerin ve sorunların çözümünde ve aşınmasında bilginin en temel gereksinimlerimizden biri olduğunu düşünüyoruz. Bilgiye ihtiyacımız olan alanlar derken;

Sonuç olarak, biz, grup çalışmalarıyla belli bir kadınlık bilincine sahip olmuş kadınların ikinci aşamada ihtiyaç duydukları her alanda danışmanlık hizmeti ve mesleki eğitim çalışmaları ihtiyacı içinde olduğumuz kanısına vardık. Bu konuda projeler üretme, üretilen projelerde aktif çalışma ve uygulama arzusundayız.

D) İŞ ALANLARI

1. Atk Kağıtları Değerlendirmek (Ambalaj Kağıtlar, Karvizitler Vs.)
2. Kutu İmalatı (Tatlı, Pasta Ve Hediyelik Kutular)
3. Tarihi Figürler, Kullanabileceğimiz Hediyelik Eşya Vs.
4. Eko Tarım
5. Yerel Gıdaların Tanıtılıp, Pazarlanması
6. Seramik Çömlek
7. Bölgenin Turizm Alanında Çalışma
8. Bazalt Taşı Kullanılarak Ürünler Yapılması
9. Motor Sanat Enstitüsü Mezunları Kızlarla İlişki Kurarak Atölye Kurmak
10. Fidancılık

11. Kız Meslek Lisesi Mezunlarıyla Atölye Kurmak (Tekstil)
12. Lokal, Kafeterya, Yöresel Yemekler Yapmak
13. Geleneksel Sanatları Kullanarak , Takı İmalatı
14. Kuaför
15. Ev Eksenli İşler
16. İç Giyim Mağazası
17. Radyo İstasyonu Kurmak
18. Kreş
19. Atölyeler
20. Halı Yıkama Fabrikası
21. Kuru Temizleme
22. Turşucu Dükkanı
23. Kadın Kahvesi
24. Tüketim Kooperatifi
25. Gıda Sektöründe Fabrika
26. Yaşlı Bakım Evi
27. Şarküteri Market
28. Giyim Atölyesi
29. Yemek Fabrikası
30. Overlok
31. Kadın Köyü
32. Danışmanlık Şirketi, Organizasyon
33. Etüt, Kafe, Kreş, Temizlik Şirketi Kurmak
34. Atölye (Tekstil, Gümüş, Marangozculuk)
35. El Sanatlarının Sergilenmesi
36. Yetişkin Eğitimi
37. Perdecilik
38. Mobilyacılık
39. Bağımsız Bir Kadın Merkezi
40. İnternet Cafe , Web Sitesi Tasarımı
41. Kadın Destek Ve Danışma Merkezi
42. Mozaik Kaplama İşleme (Halıcılık)
43. Çiftlik, Besicilik Ve Arıcılık
44. Badana Boya Şirketi
45. Düşün Salonu
46. Kadın Sığınma Evi

47. Büyük Marketlere Yemek
48. Nikah Şekeri
49. Davetiye
50. Fotoğrafçılık
51. Şöförlük
52. Çaycılık,
53. Aşçılık
54. Kasap (Et, Balık, Tavuk)

GRUP 4

MODERATÖR : LEYLA PERVİZAT

1. Suna Kızılay
2. Emine Damar
3. Elif Tuzlu Yalçın
4. Belkıs Kümbetoğlu
5. Zahide Ekinci
6. Mavi N. Gölcük
7. Seylan Mungan
8. Berna Yağcı
9. Nazan Özcan
10. Hasine Güner
11. Nebahat Özmen
12. Hediye Kaya
13. Fatma Tücer
14. Hayriye Aşçıoğlu
15. Makbule Özen

1-1

- Kadın Girişimciliği

- Kişisel
- Grupsal
- kurumsal
- Kültürel
- Ekonomik
- Politik

İstihdam-
iş kurmak
kendi hesabına çalışan
grup olarak çalışan kadın,
mal ve hizmet üreten kadın

- Sosyal

- Kadınların sorunlarını fark etmesi ve bu sorunlara yönelik çözüm üretme faaliyetleri
- Üretmek ve yapmak için mücadele etmek
- Para kazanmak için bir üretim süreci içinde olmak
- Sermayesi olunca başarılı olacak kadındır.
- Sıkılmadan/çekinmeden rahat olmak aldığı sorumluluğu yerine getirmek
- Sokağa çıkmak yada sokağı eve getirmek
- Bir iş yapmak için harekete geçmek, harekete hazır olmak, kadının kendi kabuğunu kırıp insan yerine konulmak için kendi iş imkanını ve kadını tanıtmaktır.
- Kendi yapıp kendi satmak (Kadın-erkek aracı var)
- Maddi destek dışında kadının kişisel gelişimi
- Kadın Girişimciliği (Kendi anladığımız yani kişisel ve grupsal olarak

- Üreten – pazarlayan her alanda sosyalleşen geleceğe yönelik hareket edebilen, kendine güvenen, grup ruhu ve liderlik ruhu olan kadın
- Üretim sürecine katılarak ve bunun getirilerini kullanarak kadının özgürleştirilmesi süreci

2-2

Kadın Girişimciliği ,Sorunları, Çözümleri

- Kültürel değerler
- Çevre fonksiyonu (sosyal baskı)
- Aile yapısı (Eşin izin vermemesi vs. aile baskısı)
- Kadının bilinçlenmesi
- Amaç belirleme ve planlama eksikliği
- Kadının sosyal, politik, ekonomik durumundaki dışlanmışlık
- Sermaye

Dışlanmışlık : Bilgi deneyim eksikliği, eşit şans olanaklarının tanınması, özgüven eksikliği, katılım ve temsiliyet sorunu, bürokrasi,kredi ve diğer kaynaklara ulaşım

- Mekan-yer
- Yoksulluk (bölgesel,ulusal ve küresel)
- Pazarlama sorunu
- Toplumsal cinsiyet rolleri ve iş paylaşımı
- Erkek padişah kadın köle
- Kadında her alanda sorumluluk ve hak almadaki zorluklar
- Para kazanmak erkek işi 'nin kadın tarafından içselleştirilmesi,

- Korku
- Kadının iç ve dış iş yükü nedeniyle yıpranması, ailenin ihlali
- Sosyal hizmetlerin eksikliği (yuva, hastane)
- Örgütlenme eksikliği ve örgüt içi sorunlar.
- Kadının İnsan haklarının ihlali (Aile, şiddet, iş yerinde cinsel taciz, tecavüz, işkence, ve bilinmeyenler)
- Var olan modellerin kadınların girişimciliğine uygun mu? Var olan yasal kalıplar – değerler – sistem değiştirilebilir mi ?
- Kaynak eksikliği (Mal, uzman eğitmen, insan, para vs....)
- Kres yuva
- " Sosyal Devlet" eksikliği
- Dışarı çıkan kadının kinayeli olarak aşağılanması
- özgüvenin aşağı çekme
- Erkeklerin bilinçlendirilmemesi
- Kadınların birbirlerini desteklememesi, dayanışma ortamının olmaması
- Emeğinin sömürüsü (örgütlenme sorunu ile ilişkili)

3-3

Çözüm Önerileri

- Özgüven geliştirme – kendine güven
- Eğitim – bilgilendirme
- Örgütlenme
- İhtiyaçlar doğrultusunda proje üretme
- Konuşarak tartışma
- Toplumsal cinsiyet bakışına sahip olmak ve geliştirmek (Yapı – değer-sistem ve ilişkilerde kadına yakın şeyler olması)
- Danışmak (insan kaynağı)
- Yönetim , beraber yönetmek ve karar süreçlerine katılmak

- Girişimcilik için kadınların kendi kaynaklarını yaratabilmesi (fon – sandık-banka vs..)
- İş güvenliği – iş sağlığı – iş güvencesi – sosyal devlet

4-4

Beyin fırtınası, birlikte çalışmak

- Kooperatifleşme (kurumsallaşma)
- Dil
- Özgüven
- Gönüllülük
- Çalışma, çözüm teknikleri
- Zaman
- İşletme
- İletişim
- Emeğe göre kazanma
- Katılım
- Eğitim verme
- Sürdürülebilirlik (her yönden)
- Çevre faktörü (ekolojik)
- Kendi kültürlerini örf, adet, dil korumak
- Aracıyı ortadan kaldırmak

5-5

1. Ne
2. Nerede
3. Nasıl
4. Kiminle
5. Ne Zaman

1. Ne

- Lokal (kadınlar için)
- Kooperatif (kadın)
- Çalışma –topluma hizmet
- Eğitim – danışmanlık-gelir getirci
- Lokal..
- Organik ürünü değerlendirecek küçük işletme
- Kadın merkezi açmak
- Eğitim (kadın) merkezi

- Tütün atölyesi
- İpek Üretimi
- Kuaförlük
- Seraçlık
- İnşaat sektörü

2. Niçin

- Bölgesel – ulusal- uluslar arası kadınlar arası ilişki ve iletişimi geliştirmek
- Para kazanmak
- Kadınların güçlenmesi için
- Kadınların meslek edinmesi şartları dönüştürmek için
- İletişim ağı oluşturma

3. Nerede

- Yerel (bölge)
- Mardin kızıltepe ve köyleri
- Bulunduğu il, ilçe ve köylerde
- İstanbul ve çeşitli bölgelerde

4. Nasıl

- Alan çalışması sonrası ihtiyaca göre iş oluşturma
- İletişim kurarak
- Diğer kadınlarla ülkemizde ve diğer uluslar arası merkezler ve fonlarla iletişim kurarak
- Kooperatif olarak
- Projelendirerek
- Grup çalışması
- Küçük işletme açarak
- Çatomlarla

5. Kiminle

- Grupla
- Kadınlarla ve toplumla
- STK'larla

- KA-MER'le
- Üreten kadınlarla
- Kurumsallaşmış kadın grupları
- Girişimci Mardinli kadınlarla

6. Ne zaman

- En kısa zamanda
- Hemen şimdi
- Amaca uygun zamanda
- Kadınlar eğitim sürecine geçtikten sonra

6-6

Beyin fırtınasından sonra

- Güçlenme
- Girişimcilik
- Eğitim alma
- Geleneksel olmayan
- İnşaat sektörü
- Dış/mimar

TOPLANTI KATILIMCI LİSTESİ

S.N	ADI VE SOYADI	KURUM VEYA FİRMA ADI	S.N	ADI VE SOYADI	KURUM VEYA FİRMA ADI
1	HAMİYE YAZICI	KDEV	32	ŞÜKRAN ÇAĞAN	KDEV-HUZUREVLERİ
2	ÖZGE ABACI	DİCLE ÜNİ.	33	SAHİBE DURMAZ	KDEV-HUZUREVLERİ
3	GÖNÜL BARIŞ	DİKASUM	34	ZÜLFİYE SEVİM	KDEV-HUZUREVLERİ
4	NAŞİDE BULUTTEKİN	KDEV	35	FİLİZ BULUTTEKİN	KDEV-HUZUREVLERİ
5	NAZLI TATLICI	KAMER	36	FATMA ALİYÜÇ	KDEV-HUZUREVLERİ
6	ASLI DURMAZ		37	SÜREYYA DOĞAN	KDEV-HUZUREVLERİ
7	TAHİR DADAK	SÜRKAL	38	EMİNE ALDEMİR	KDEV-HUZUREVLERİ
8	HANDAN ÇOŞKUN	DİKASUM	39	DELAL TEKTEKİN	KDEV-HUZUREVLERİ
9	ŞÜKRAN ASAN	KDEV	40	AYŞE GÖNÜLLÜ	ÖĞRENCİ-ARKEOLOG
10	SEYLAN MUNGAN	GAP-ÇATOM	41	RUBABE AZERİTÜRK	ANKARA ÜNİ.
11	RAHİME HACIOĞLU	İHD	42	NAZİK IŞIK	DPT
	DORŞİN YALÇIN		43	NAİME KARDAŞ	KAMER
12	GÜZEL	TİHV	44	HAYRİYE AŞÇIOĞLU	KAMER
13	NESRİN ASLANTAŞ	TİHV	45	HÜSNİYE DÜZEL	KAMER
14	BERHAN YAĞCI	KDEV	46	ZELAL AYMAN	KADAV-İSTANBUL
15	HAMDİYE ATA	KAMER	47	AYŞE ÜNALAN	KAMER
16	HASİNE GÜNER	KDEV-MARDİN		BELKİS	
17	NURDANE ÇAĞLAR	KDEV - İSTANBUL	48	KÜMBETOĞLU	MARMARA ÜNİ.
18	AYŞE GÜLEN	KAMER	49	ÖZLEM ÖZTÜRK	KAMER
19	OSMAN YAZICI	TKV	50	SIRRI ÖZEN	ADIYAMAN GAP-GİDEM
20	MELTEM CANTÜRK	AÇEV	51	VASFİYE KARATAŞ	GÜNGİAD
21	GÜLAY TOKSÖZ	ANKARA ÜNİ.	52	SEYRAN YASAK	GAP-GİDEM
22	ŞEYHMUS DİKEN	D.BAKIR BÜYÜKŞEHİR BLD.	53	MEHTAP GEZAY	MEKSA VAKFI
23	AYŞEN SEMA TEKİN	TARIM İL MÜD.	54	SÜREYYA TURGUT	KAMER-BATMAN
24	BETÜL YURTSEVER	TARIM İL MÜD.	55	SONGÜL ALAYDIN	KDEV-HUZUREVLERİ
25	ELİF TUZLU YOLCU	ÇEV-GÖN	56	MÜZEYYEN ERPOLAT	KAMER-GERCÜŞ
26	YILDIZ AFYONLU	ÇEV-GÖN	57	MÜŞEYYER AÇIKGÖZ	KEDV-FATİH PAŞA MAH.
27	FERAH DİBA SELÇUK	EV HANIMI	58	FIRUZAN ESKİCİ	KEDV-FATİH PAŞA MAH.
28	CANAN AYDOĞAN	EV HANIMI	59	NEBAHAT TEMİZLİ	KEDV-FATİH PAŞA MAH.
29	ELMAS AŞÇIOĞLU	EV HANIMI	60	HEDİYE KAYA	KEDV-FATİH PAŞA MAH.
30	MÜNEVVER KARAHAN	GELİNLİK ATÖLYESİ	61	MEDİNE ŞİN	KEDV-FATİH PAŞA MAH.
31	EBRU ARCAK	MEKSA VAKFI	62	MAVİ NEŞE GÖLCÜK	DİKASUM
			63	SEVDA ÇİM	KAMER
			64	VİLDAN AYÇİÇEK	KAMER
			65	ÖZDEN KUTLUER	CORCAİD
			66	NEBAHAT AKKOÇ	KAMER
			67	NURCAN BAYSAL	GAP-GİDEM
			68	SELMA YILMAZ	GAP-GİDEM

69	HASAN AYDIN	TKV
	NEVHAN VAROL	
70	YÜCE	WALD
71	LEYLA PERVİZAT	MARMARA ÜNİ. AVCILAR EV EKSENLİ
72	HANDAN EROĞLU	PROJELER
73	NEBAHAT ÖZMEN	
74	NECLA KURT	EV HANIMI
75	HÜLYA TURGUT	EV HANIMI
76	JULİDE ARAL	
77	GÜLSEREN OCAK	TEKEL-BATMAN
78	SEVAL ŞALGAR	KADEM KOOP.
79	RAZİYE ŞAHİN	KADEM KOOP.
80	CENGİZ ÇİFTÇİ	WALD
81	KADRIYE ELOĞLU	KAMER
82	FATMA TUCER	KAMER
83	YASEMİN ZENGİN	KAMER
84	ŞULE KARGIN	KAMER
85	SEVGİ SANCAK	KAMER
86	RANA GEDİZ	UNDP
87	SEVDA PEKTEKİN	KEDV-HUZUREVLERİ
88	FİGEN ERDAL	KEDV-HUZUREVLERİ
89	AMBER KAYIK	KDEV-HUZUREVLERİ
90	HÜRRİYET DAMAR	
91	ZAHİDE EKİNCİ	
92	GÜLDESTE ACUN	SHÇEK
93	NURDAN KENDİRLİ	SHÇEK
94	MAKBULE ÖZEN	SHÇEK / ŞANLIURFA
95	EMİNE DAMAR	
96	MAKBULE GÖKÇE	KIZILTEPE
97	AYSEL BOZYEL	
		MİLLİ EĞİTİM MÜD./
98	SUNA KIZILAY	KIZILTEPE
99	YILDIZ ÇAKMAK	
100	FATMA SAYGI	EV HANIMI

1. Gün yapılan şehir turundan bir görüntü

Panel salonundan görüntü

Panelistler

Diyarbakır gecesinden bir görüntü

Atölye çalışmalarından bir görüntü

Atölye çalışmalarından bir görüntü

Workshop sonrası Diyarbakır GAP-GİDEM tarafından kadın gruplarına verilen girişimcilik eğitimlerinden bir görüntü

Ohal Bölge Valisi Sn.Gökhan Aydın'ın Diyarbakır Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsünde kutu ve süsleme teknikleri eğitimi gören kadın grubunu ziyareti

KA-MER
DANIŞMANLIK ORGANİZASYON
EL SANATLARI SAN. VE TİC.LTD.ŞTİ.
Aliemiri 4.Sok. Cengiz Apt. No.: 1/1
Yenişehir/DİYARBAKIR
Tel : (0412) 228 10 53 Fax : (0412) 224 23 19
E-mail : d.kamer@superonline.com

DİYARBAKIR GAP - GİDEM
Kültür Sarayı Kat: 5 DİYARBAKIR
Tel : (0412) 228 61 32 Fax : (0412) 228 39 45
E-mail : dgidem@superonline.com

AVRUPA BİRLİĞİ
AVRUPA KOMİSYONU TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ
Uğur Mumcu Cad. No.: 88 Kat: 4 06700
Gaziosmanpaşa/ANKARA
Tel : +90 312 446 55 11 Fax : +90 312 446 67 37
<http://www.deltur.cec.eu.int> E-posta : mailto@deltur.cec.eu.int